

Обличчя старого міста

Чернівці: 1408 - 2008

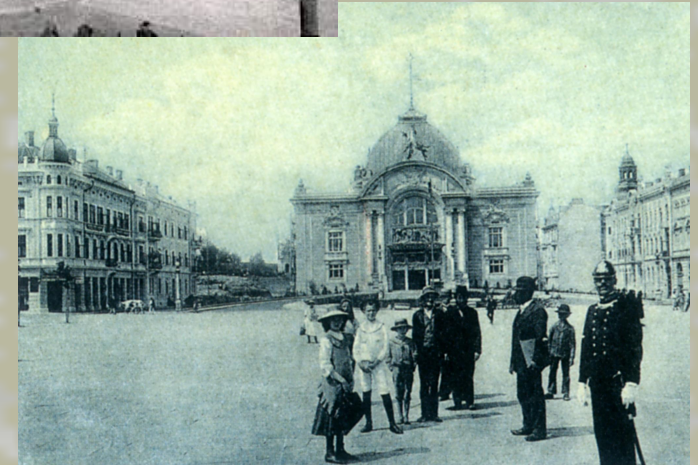
Відомості про автора

Чернівці: 1408 - 2008

- Університет
- Центральна площа
- Театральна площа
- Вокзал
- Ратуша
- Дім-корабель
- Чернівецький Олімп
- Вірменська церква

Театральна площа

Исторична справка

Театральна площа

Ще якихось два століття тому на цьому місці – не віриться! – шумів густий ліс.

У 1800 році Чернівецька міська управа змушена була видати спеціальний циркуляр про організацію в цій місцевості облаву на вовків. ХІХ ст. на недавній міській околиці, що стало гучно іменуватися площею Єлизавети, дислокувалися військові склади з провіантом. З повним розквітом торгівлі в стародавньому місті майдан „окупували” торгівці рибою. Непотамовний запах підказав і відповідну народну назву –Рибна площа, або як називали чернівецькі бюргери, Фішпляц. Згодом площа почала забудовуватися багатоповерховими кам'яницями. У повоєнний період, коли була остаточно завершена забудова площі виявилось, що будівля театру, яка колись домінувала на майдані, ніби розчинилася серед інших споруд. Тоді чернівецькі архітектори вирішили опустити середину майдану на 2,5 м., що надало всьому ансамблеві довершеності і оригінальності.

А вже в наші дні в ансамблі площі з'явився ще один штрих –„алея зірок”, де зібрано десятки славетних імен співаків і музикантів, які розпочинали своє сходження на велику сцену в Чернівцях. Вона була і досі залишається улюбленим місцем відпочинку молоді. Найгарнішою спорудою цієї площі та Чернівців є чернівецький імені Ольги Кобилянської.

„Чернівецький театр – це мрія з оксамиту і золота, спроектована віденськими архітекторами Гельмером і Фельмером. І все ж вони були запрошені на роботу в Чернівці лише після того, як були споруджені за їх проектами театри у Відні й Одесі.

Чернівецький театр – то пам'ятник обізнаним з культурою чернівчанам, які понад усе боялись набути репутації провінції і палко прагнули ні в чому не поступатися шановному метрополю Відню”. Так писав німецький письменник Георг Гайнцен.

Продовження...

Сам театр збудовано на місці старого міського театру в 1905-1909 роках за проектом архітекторів з Відня Г. Гельмером і Ф. Фельмером у стилі сецесіон.

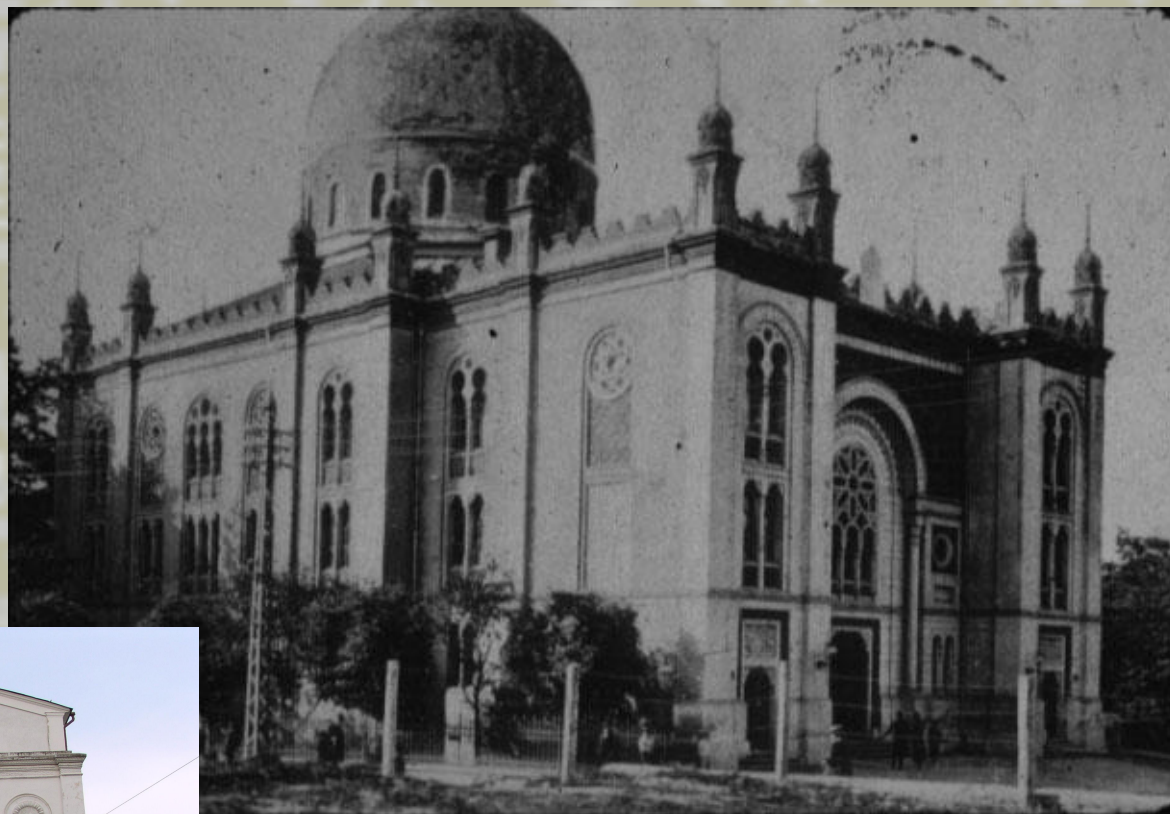
Але тут можна побачити риси інших стилів, зокрема, ренесансу, бароко, класицизму. Купол театру вивершує статуя мельпомене, головний фасад прикрашає барельєфна сцена з трагедії Софокла „Цар і Едіп”, а також барельєфні медальйони Вільяма Шекспіра та Ріхарда Вагнера. Як і інші театральні споруди, чернівецький театр також прикрашають погруддя видатних драматургів і композиторів різних епох і народів. Колись перед театром височів пам'ятник Шіллеру зараз на цьому місці стоїть пам'ятник Ользі Кобилянській, відкритий 1983 року.

Праворуч від театру розташований будинок колишнього Єврейського народного дому, споруджений у 1908 році у псевдобароковському стилі за проектом львівського архітектора Тадеуша Левандовського. Поруч із ним стоїть пам'ятка архітектури епохи конструктивізму – колишній Румунський народний дім, збудований у 1938 році за проектом Іона Нанеску. На протилежному боці, в оточенні двох будинків близнят, красується будинок торгівельно-промислової палати, споруджений у 1910 році в стилі модерн (зараз тут знаходиться Буковинська державна медична академія). Проект на конкурсній основі був підготовлений Фрідріхом Готельманом. На фасаді фриз, в центрі якого ми бачимо скульптури давньогрецьких богів – це Меркурій та Гея, покровителі подорожей і торгівлі. В їхніх руках – роги достатку. По фасаді розташовані емалеві щити із зображенням символів ремесел.

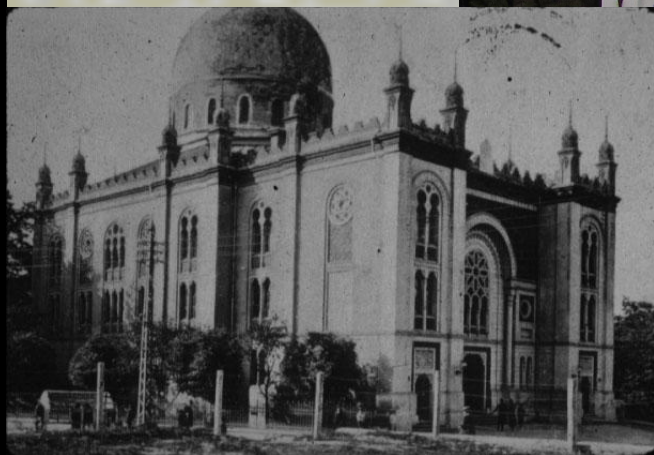
Поблизу площі в очі впадає величезна біла будівля, яка створює враження незавершеної споруди. Це кінотеатр „Чернівці”, який колись був найбільшою та найкращою синагогою в місті. Чернівчани називали її просто „Темпель”, тобто храм. Будівля була унікальною, сучасників вражала гармонійність її форм. Вона була виконана у мавританському стилі, високі стіни увінчувались легкими квадратними баштами – мінаретами над якими підносилися вгору могутній прикрашений орнаментом золочений купол. В дитячому хорі цього „Темпля” почав кар'єру співак Йозеф Шмідт, чия пісня „обійшла світ”. Під час Першої світової війни синагогу було знищено, а по війні на її руїнах побудували кінотеатр

Кінотеатр „Чернівці”

Кінотеатр „Чернівці”

Театральна площа

Пам'ятник українській письменниці Ользі Кобилянській споруджений 2 серпня 1980 р. перед міським театром замість попередньої скульптури

Театрална площа

Театральна площа

Історична справка

Театральна площа

Історична справка

Театральна площа

- Театр починається з вішака? Тоді будинок - з фасаду.
- Перевірка: чи тара дорожча товару?
- Мінімум інформації про медакадемію та зайві юнацькі ремінісценції.

Театр починається з вішака?

Тоді будинок - з фасаду.

Перш ніж по-шпигунські проникнути в ескулапівську alma mater, ще раз краще придивимося до фасаду адміністративного корпусу Буковинської медакадемії.

Фасад, за влучним виразом краєзнавця та великої патріотки міста Валентини Петрівни Стефанової, є своєрідною розгорнутою емблемою, де відтворена суть і палацу торгівлі і ремесел (своєрідної біржі, я так розумію), і міста, і всього краю.

Найвище, аж на афіку, який знаходиться в центрі карнізу, оселилися... ні, не Карлсони, а небожителі. Саме те місце, треба сказати. Спортивно-підтягнуті богиня хліборобства та родючості Деметра (ліворуч) та покровитель торгівлі та ремесел, вівчарства та купців, бог-вісник Гермес (праворуч) пильно дивляться на перехожих. Деметра тримає плоди землі: горщик з зерном, кукурудзу та льон. У Гермеса - колесо, вічний символ, який можна пояснювати на мільон різних способів - і не помилитися жодного разу. Лівою рукою бог тримає овечу голову. Будемо сподіватися, що інші частини барашка - живого та грайливого - ховаються за мускулистими тілесами бога-вісника.

Біля обох безсмертних вартових споруди - по рогу достатку: адже саме сільське господарство та торгівля закладали фундамент економічного розвитку краю на початку ХХ сторіччя - та й за сто років мало що змінилося.

З лівого та правого боків скульптуру довершують голови зубрів, прикрашені гірляндами: герб Буковини.

Продовження...

Роздивляємось фасад далі. У правому куті будинку - давній герб Чернівців: відчинені ворота, прадавній символ гостинності, який щонайліпше відображав суть старих Чернівців, міста-горнила різних культур та етносів.

У лівому куті на щиті, який тримає жінка, знову бачимо герб Буковини та двоголовий орел, мутируючий герб Австро-Угорської імперії.

У центрі будинку бачимо ризаліт, прикрашений вишуканими пілястрами, що завершуються масками-капітелями того-ж таки Гермесу в крилатому шоломі. До речі, такі маскарони є дуже характерними для модерну, схоже побачимо на не одній з старих кам'яниць Львова.

Але мені особисто було найцікавіше роздивлятися 14 кольорових позолочених медальйонів, які знаходяться над вікнами другого поверху. Сама суть модерну виражена, здається, тут - символізм, таємниче мерехтіння майоліки та кераміки, незбагненна глибина світу. Я б дивилася на них і довше за кілька секунд, та моя зацікавленість настільки привертала увагу всіх інших перехожих, що я почала відчувати себе недолугим Джеймсом Бондом, який через відсутність досвіду провалює акцію. Швидко фотографую кілька гербів. Колючі злі погляди навколо дають зрозуміти, що цього робити не слід. Хха!

На медальйонах зображено, за словами екскурсіводів та краєзнавців, символи ремесел та промислів, які були в особливій пошані на початку ХХ століття. Може бути, може бути, хоча забагато в аграрній Буковині приділяли увагу циркулям та всевидячим масонським окам, якщо виходити з цих гербів. Та нехай будуть не символи таємних орденів, а прості герби ремісничих цехів, як за часів Середньовіччя.

Перевірка: чи тара дорожча товару?

Час зайти до середини і сховатися від злих незнайомих поглядів. До того ж, двері ці - одні з найгарніших, найошатніших в усьому ошатному місті: тут і різьба по дереву, і кований метал, і художня обробка скла.

Не піддавайтесь ілюзії: ажурна легкість дверей лише здається такою. За цим по-солідному важким входом ховаються не лише майбутні кардіологи та хірурги, а й артефакти найгламурнішої стилістичної епохи - сецесії, модерну, арт-нуво.

"Передбанник" досить простенький, якщо не враховувати велике люстро в золоченій рамі: майбутні ескулапки мають де причепуритися перед парами. А ось відразу за непросторим холлом - "печери кам'яні та алмази пламенні". Розкішне палаццо вривається в сувору реальність буття вищого навчального закладу. За ідеєю, колись саме сюдою йшов головний вхід до наступних приміщень будівлі, та зараз туди зайти не просто. Скляні, прикрашені розписами двері зачинені. Я змушена притискатися змерзлим носом до скла. Ой! Чого там тільки немає! Розкішний камін, прикрашений золоченими ангелочками. Великий барельєф - все ті ж путті в головних ролях. Величезне яскраве живописне полотно на стіні. Вкриті м'яким килимом сходи. Розкішні крісла. Чорт! Хочу туди!

Та з правого боку, зі своєї церберської кабінки, вже роздивляється мене поверх окулярів консьєржка, здивовано дивляться на мій Кенон студенти, що тихенько тікають з пар... Фото, звичайно, погані: скло заважає. А що поробиш? Замість сидіти в глибокому кріслі біля старого каміну, я йду далі. Портрети лікарів, стенди, аудиторії, вузькі коридори... Ще одна спроба проникнути в клондайк торгівлі та ремесел закінчується передбаченим фіаско. Добре, час йти. Знаю, що тут у конференц-залі та інших приміщеннях до сьогодні збереглися старі металеві планшетки, на яких відтворені різноманітні трудові процеси: кують ковали, лісоруби ріжуть дерево, пастухи гонять худобу.

Мінімум інформації про медакадемію та зайві юнацькі ремінісценції.

Отже, зараз тут розташована Буковинська медакадемія. Ще у 1941р. на базі палати торгівлі та ремесел був створений Чернівецький медичний інститут після клопотання місцевої влади.

Тут вчать не лише юні українці, а й студенти з Сирії, Індії, Палестини, Марокко, Тунісу та Йорданії. Для них є спеціальний факультет підготовки з української мови.

Колись, в далекому, таючому березні 1995 року, я приїхала в гості до сусіда та однокласника мого першого - на той час ще майбутнього - чоловіка, який вчився у академії. Після довгої прогулянки містом ми зайшли в студентську столовку. Сусід взяв суп, друге, компот та багато-багато куснів хліба. Я не брала нічого - з грошима було не дуже.

Наступні півгодини я заворожено спостерігала за найбруднішим процесом поглинання їжі, який бачила в своєму житті. Стіл, стілець, підлога навкруги були встелені хлібними кусочками та міні-калюжами з супу. Тут поїсти зайшли темнолиці спудеї з теплих країн і пильно подивилися на нас: більше в приміщенні нікого не було.

"Тобі не соромно?", - пошепки спитала я. "Хай дивляться, як біла людина їсть!", - гордо промовив студент. Потім мене довелося витаскувати з-під брудного столу, куди я впала зо сміху.

Використано матеріали книги "Місто моєї любові" Василя Селезінки та оповіді Валентини Стефанової.

Театралъна площа

© www.geocities.com/zspradol

Театралъна площ

© www.geocities.com/zaprudol

Театралъна площа

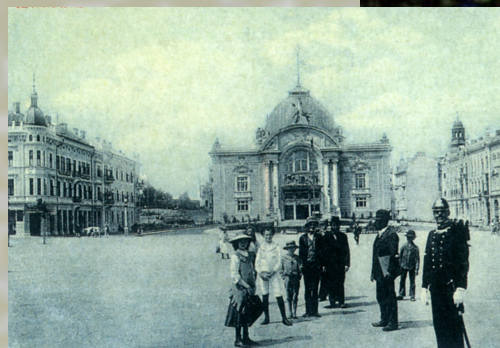

© www.geocities.com/agradol

Театрална площа

© www.geocities.com/zaprudol

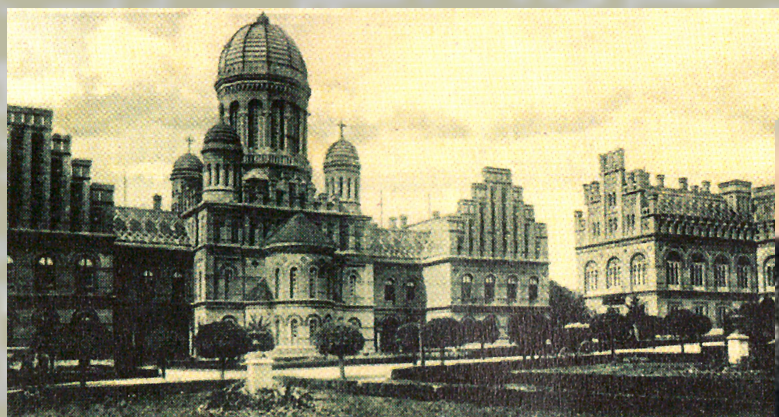
Театрална площа

Театрална площа

Університет

Історична справка

Університет

- Найбільша гордість Чернівців
- Цісарський блат? Не зовсім
- Найкраще дітище бездітного Главки.
- Дива митрополичої резиденції.
- Церква трьох святителів.
- Університетський парк.

Найбільша гордість Чернівців

Можна рік прожити в Чернівцях і знати всі міські вулиці та провулки, але якщо ти не побачив Резиденції, Чернівців ти, вважай, не бачив. Це вам скаже будь-хто з тих, хто Резиденцію бачив. І тим більш той, хто в її стінах вчився. Зараз в старих стінах розміщений Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича. І адреса "вулиця Коцюбинського, 2" відома всім жителям буковинської столиці, і саме сюди направляються туристичні групи з усіх усюд.

В тому, що провінційне місто, «ведмежий кут», як Буковину іноді презирливо називали в інших провінціях Австро-Угорщини, отримало власний університет, велика заслуга буковинського митрополита Євгена Гакмана (1795-1873). Адже за честь стати університетським містом боролися одночасно з Чернівцями й більш відомі поселення.

Старовинна Прага вимагала чеського вищого навчального закладу, батьківщина Моцарта Зальцбург хотів відродити університет, який функціонував до 1810 року, портовий Трієст теж ходив у претендентах.

Цісарський блат? Не зовсім

Тут треба розібратись. Гакман був одним з перших буковинців (і більше того — чи єдиним селянином!), що здобував освіту у Віденському університеті. За старанне навчання майбутнього митрополита відмітив цісар Франц I і запропонував йому викладати румунську мову престолонасліднику ерцгерцогу Фердинанду. Не дивно, що пізніше імператор Фердинанд підтримував починання свого колишнього вчителя, якого у 1835 році призначив єпископом Буковини.

Монарший «блат»? Не зовсім так: Євген Гакман був дійсно видатною людиною, кілька років очолював буковинський сойм. А щодо університету... Тут все просто: чернівецький проект виявився найдешевшим. В місті вже були збудовані приміщення для теологічного факультету, а тому єпископ завірів монарха, що поки збудуються інші університетські корпуси, теологи гостинно приймуть у себе студентів других факультетів. Чернівці і гостинність — майже синоніми. Крім того, богословський факультет фінансуватиметься з Буковинського православного релігійного фонду, держава на нього не витратить і копійки. А в якості "бонуса" місто презентувало майбутньому навчальному закладу ботанічний сад та ділянку під будівництво.

31 березня 1875 року Франц Йосиф I підписав закон про заснування Чернівецького університету. До сторіччя з приєднання краю до Австро-Угорщини місто отримало розкішний подарунок: alma mater Francisco-Josefina. Подарунку раділи і майбутні спудеї, і прості обивателі. На відкриття чекали цісаря, не вийшло, довелося задовільнитися міністром К. фон Штремайєром.

Продовження...

Лекції, що читалися в новоствореній оазі науки, ще раз підтверджували тезу про поліетнічність Чернівців. Хоча навчання велося на німецькій мові, тут все-таки вивчали вірші Котляревського та старослов'янську граматику, на кафедрі східноєвропейської історії викладалася історія України. Кафедру української мови та літератури майже три десятиліття очолював визначний філолог, шевченкознавець, громадський і політичний діяч професор Степан Смаль-Стоцький, згодом член-засновник Української Академії наук у Києві, президент Могилянсько-Мазепинської Академії.

Серед предметів, які викладалися в університеті на початку ХХ століття, траплялися і дивовижні: відомий міський вчитель танців Антон Філес, скажімо, викладав курс «Танець і естетика рук і ніг».

В університеті викладали письменник Осип Маковей, композитор Сидір Воробкевич. Серед студентів були Іван Франко, Денис Лукіянович, Олександр Колесса, Лесь Мартович, лексикограф Юліан Кобилянський (брат письменниці). З чернівецьким університетом пов'язані долі Михайла Драгоманова, Лесі Українки, Володимира Винниченка. До речі, навіть в часи тотальної русифікації Чернівецький університет залишався україномовним. Саме над центральним корпусом Резиденції 3 листопада 1990 року вперше у місті замайорів жовто-синій прапор.

Так як вчилися тут діти різних національностей, при alma mater існувало чимало національних студентських братств: «Молдова», «Жунімея» і «Букеза» представляли румунів, «Гасмонеа», «Гебронія», «Зефіра і «Геатид» — євреїв, «Лехія» та «Огніско» — поляків, «Запороже», «Січ», «Союз» і «Чорноморе» — українців, «Армінія» — німців.

Найкраще дітище бездітного Главки

Та повернемося в сучасність і поглянемо на головний корпус університету, колишню Митрополичу резиденцію. Адже в 1873 році Євген Гакман добився створення незалежної буковинської православної церкви.

Раніше, ще з 1782 року, на цьому місці стояла стара єпископська резиденція, тут з 1864 року кипіли будівельні роботи під керівництвом молодого талановитого чеха Йозефа Главки. Проект майбутнього кам'яного дива архітектор створив у 1860-му, маючи всього 29 років. А у віці Христа випускнику Віденської академії мистецтв пощастило почати втілювати свою мрію у життя.

Масштаб робіт був грандіозним: спеціально для будівництва було створено ряд спеціальних кар'єрів на Буковині, в місті запрацювало два цегельних та один керамічний заводи, а також школа для будівничих. Австро-Угорщина ще не бачила нічого подібного! Майже 18 років Главка творив свій шедевр, і допомогали йому в цьому майстри з усіх усюд: оздоблювальні роботи виконували віденські художники К. Йобст, І. Кляйн, чех К. Свобода, буковинці Е. Бучевський і Є. Максимович; художнє різблення по каменю і ліплення здійснювалось під керівництвом віденського скульптора К. Гофмана.

Будували ретельно та акуратно. Кожна цеглина вимірювалася та перевірялася на звук, а один майстер міг класти в день не більше сотні цеглин. У величезні чани з розчином додавали падаць: органіка — супер-клей, така кладка, ще й підкріплена курячими яйцями, простойть віки.

Продовження...

Споруда складалася з трьох корпусів: ліворуч знаходились аудиторії, бібліотека та спальні теологічного факультету та семінарської церкви, посередині — митрополичий палац, праворуч — дяківська школа, монастир, музей та фабрика з виготовлення свічок.

Як шкода, що сам творець Резиденції так і не побачив своє дітище в завершеному вигляді! Незадовго до закінчення будівництва (а відбулося це в 1882 р.) Йозеф Главка важко захворів, підірвавши своє здоров'я виснажливою працею та нестачею сну. Був змушений повернутися до батькового замку, де провів кілька років у інвалідному візку. Після одужання повернутися в Чернівці майстру вже не судилося. Вдома він заснував благодійний фонд, що і тепер допомагає здібним студентам-архітекторам Чехії.

Чи існує в світі університет, більш красивий та ошатний? Навряд чи. Резиденція — дух Буковини, симбіоз стилів та культур всіх народів, що заселяли цей край. Можна проводити паралелі з середньовічними фортецями чи мавританським палацом Альказаром в іспанській Гранаді, відшукувати елементи візантійської чи романської архітектури, знаходити традиційні буковинські орнаменти в оздобі дахів, прикрашених кольоровою черепицею чи дивуватись стелям парадних залів, що так схожі на гуцульські різьблені шкатулки, та разом всі ці елементи творять всеперемагаючий акорд краси та гармонії.

Дива митрополичої резиденції

Тут трапляються речі, здавалося б, непеєднальні: купол на вежі Дяківської школи оздоблений... зірками Давида. Таким чином увіковічили пам'ять про фінансову допомогу, яку надала буковинській православній митрополії єврейська громада міста. Адже потрібну астрономічну суму (1 830 000 золотих флоринів) самі православні зібрати б не змогли. Зі схожої причини на шпилі домашньої митрополичої церкви встановлено унікальний об'ємний хрест, який вказує католикам на захід, а православним на схід. Толерантність здатна на справжні шедеври!

До речі, годинник на вежі Дяківської школи колись показував не лише буковинський час, а й лондонський чи віденський. Кілька років тому у вежу влучила блискавка під час негоди, тоді від болю годинник плакав з добру годину, аж поки працівники МЧС не допомогли нещасному.

Навіть коридори корпусів університету вражають довершеністю: грецькими меандрами дивує мрамурова підлога, розписи нагадують про високе, склепіння стель переносить у давнину. Що вже казати про оздоблення парадних залів!

Продовження...

На жаль, Синодальна зала (тепер її називають Мармуровою), одна з найгарніших в Європі, загинула в полум'ї в 1944 році. Разом з нею згоріла й синодальна бібліотека, що містила унікальні стародруки та архіви. Теперішній інтер'єр Мармурової зали — лише копія, створена реставраторами. Та ані розкішних кришталевих люстр, ані фресок К. Свободи на тему історії Буковинської церкви, ані мармурової підлоги вже не повернути. Все, що лишилося з давніх часів - решітки на підлозі. А "мармурові" колони приміщення - вдала імітація з алебастру.

Проте пожежа змилостивилась над Залом засідань Священного синоду (теперішній Червоний зал). Заходиш сюди — і потрапляєш у витончену дерев'яну шкатулку, оздоблену китайським червоним шовком. Піднімаєш голову — і перед тобою диво-стеля, неначе колекція писанок. Під ногами — паркет з червоного бука, дуба та зеленої липи. А величезні венеціанські дзеркала здатні омолодити кожну жінку, що в них подивиться, а кожного чоловіка позбавити гріхів. Так стверджує легенда. Чи можна їй довіряти, перевіряйте на власному досвіді. Тому, що дзеркала і справді коштовні, венеціанські, не вірити немає причин: достатньо піднести до люстра свічку чи запальничку. Якщо уважно придивитись, замість одного вогника можна розгледіти цілих п'ять: саме стільки шарів срібла нанесено на дзеркало.

Церква трьох святителів

У центрі Семінарського корпусу дивом збереглася велична церква Трьох Святителів. Важко повірити, що в її стінах в середині ХХ століття було влаштовано електронно-обчислювальний центр. Тодішні ЕОМ були да-алеко не кишенькового формату.

Пізніше в храмі оселився Музей історії університету, а з 1991 року храм знову відкрив свої двері віруючим. Тут гарна акустика, кажуть, чи не найкраща в країні. Тут часті весілля та хрестини: студенти університету обирають саме святиню своєї alma mater для найголовніших моментів в житті. А найбільший вплив бажаючих помолитися помічений в часи сесій: агностиків перед екзаменами суттєво меншає.

Має університет і власні табу. Їх два: не можна палити та ходити по гравійній доріжці перед головним корпусом. Доріжка з секретом: під нею ховається спеціальна дренажна система, що виводить зайву вологу і тим запобігає руйнуванню цегли.

"Гравійне" табу щовересня один-єдиний раз порушують першокурсники. "Жовторотикі" - єдині, хто може ступити на гравій, про який яких тільки небувалець не наслухаєшся. І, що дивно, більшість з них правда.

Так, тут НАСПРАВДІ в давні часи стояла міська шибениця.

Так, тут НАСПРАВДІ під час побудови університету забивали нещасну худобу, щоб бідні тушки скріпили собою будівельний розчин.

Університетський парк

Гору Домінік, яку зараз займають головні корпуси Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича, з 1888 року перейменували на Габсбурзьку височину (Габсбургсгьоге) — на честь 600-річчя династії Габсбургів. Там був парк. Щоправда, українські жителі міста називали його, посміхаючись у вуса, «Гарбузгьоге», що не заважало відвідувати це місце у неділю.

В невеликому парку позаду Резиденції і тепер затишно і весело. В червні розцвітає тюльпанне дерево, пірамідальні туї зеленими факелами вигулькують серед засніженого січня, а 130-літній бук пишається славою найстаршого дерева парку. Бронзовий Йозеф Главка споглядає з постамента на своє найкраще дітище, а трохи далі за деревами ховається штучний грот. Чернівецькі студіюзи переповідають з покоління в покоління легенду про те, що в ньому відбували своєрідне «ув'язнення» студенти теологічного факультету, спіймані на гарячому. З ними сперечаються ті, хто чув інші версії призначення гроту: одні кажуть, тут тримали ведмедя, інші впевнені, що тут бере початок підземний перехід аж до залізничного двірця.

На жаль, пішли в минуле ті часи, коли університетський парк населяли пави та косулі, а за деревами і кущами слідкували садівники - обов'язково з вищою освітою!

Пересох ще в 1970-х роках після невдалих дренажних робіт і дев'ятиметровий парковий колодязь, який напував митрополита та студентів мінеральною водою. Найекзотичнішим гостем цієї зеленої оази є хіба прудка білочка чи похмура сова.

Університет

Зараз не існує

Університет

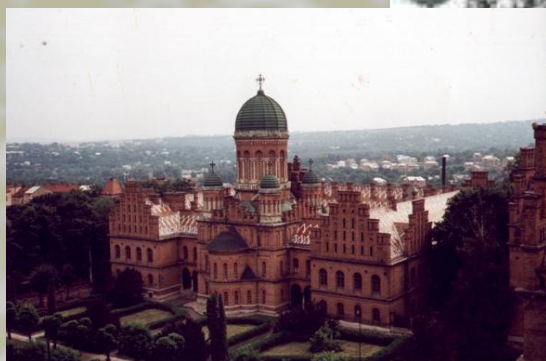
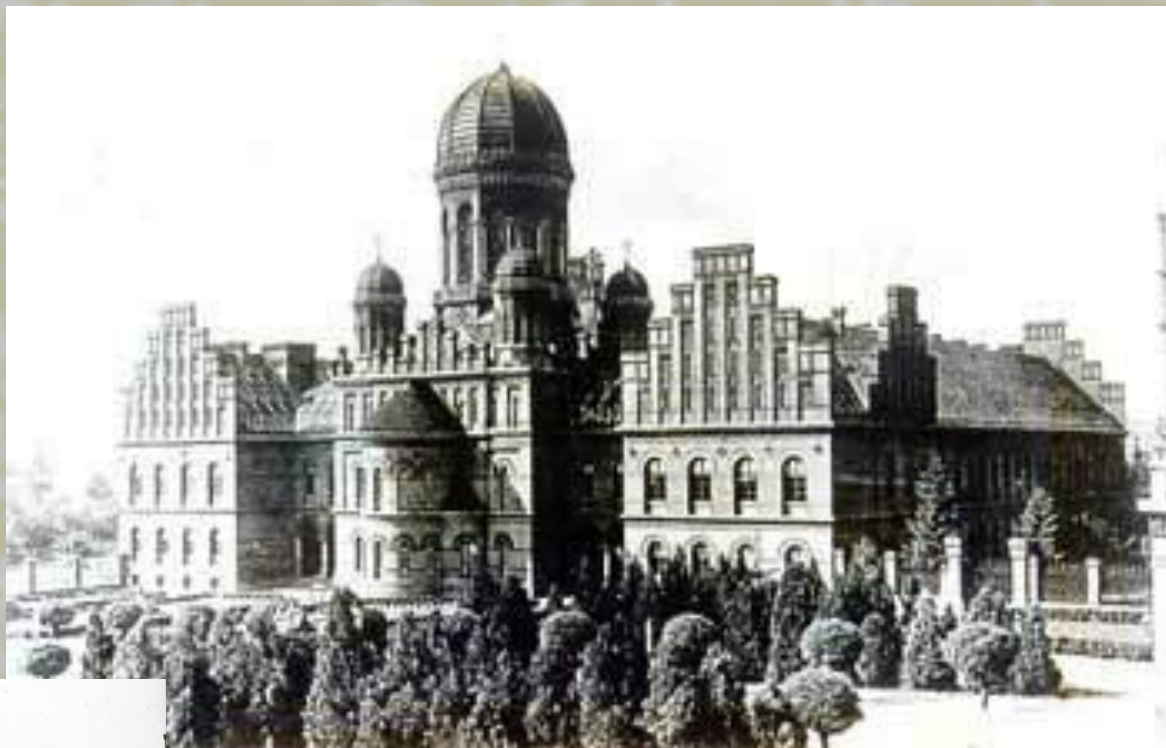

Університет

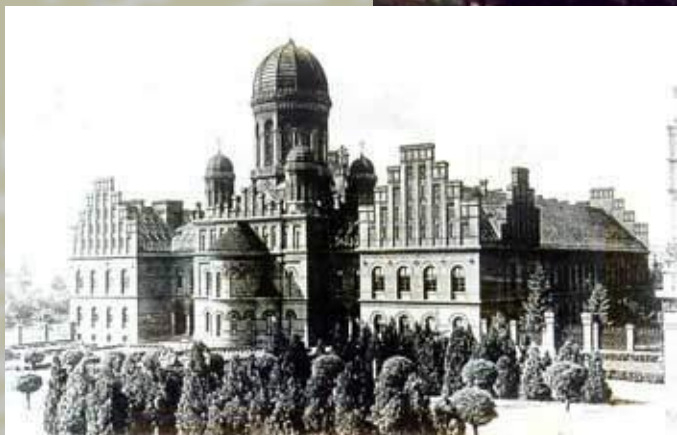
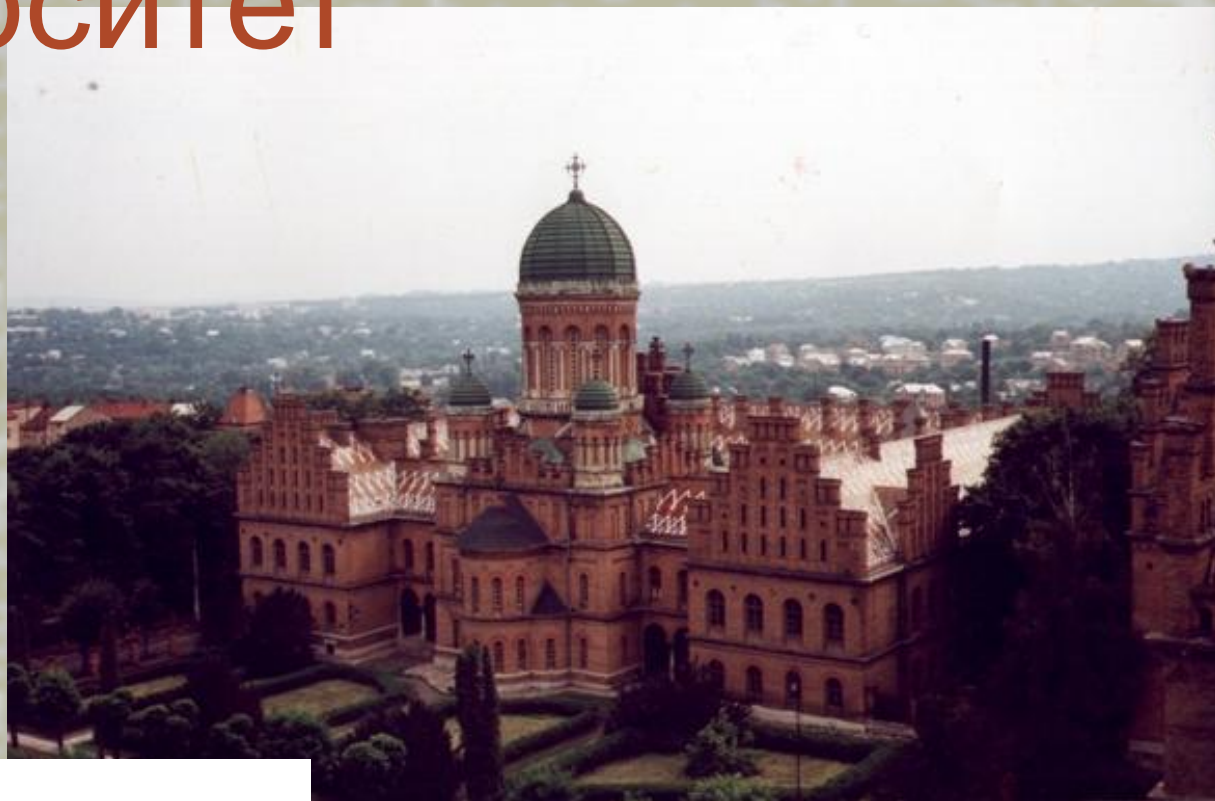

Університет

Університет

Вокзал

Исторична справка

Вокзал

- Ворота міста
- Батьківщина "Сім-сорок"?
- З поїзда на... фіакр? Трамвай?
Маршрутку?

Ворота міста

В XIX столітті залізниця була символом прогресу, і місту, через яке пролягав її шлях, був гарантований торговий та промисловий розвиток. Чернівцям в цьому сенсі поталанило: 1 вересня 1866 року кілька сотень підданих Австро-Угорської імперії здійснили незабутній 12-годинний вояж, ставши першими пасажирами цуга (тоді казали саме так) „Львів – Чернівці”. На всіх дев’яти станціях, які поїзд минув під час свого „дебюту”, його вітали юрби народу. Побачити справжній локомотив намагався кожний. Лише в Станіславові (сучасний Івано-Франківськ), майже на півдорозі між столицею Галичини та столицею Буковини, цуг стояв цілих 47 хвилин, адже місто так готувалося до візиту цього дітища науки, влаштувало з цього приводу ціле свято. Києву ще 4 роки чекати на перший потяг, Харкову — три...

За іронією долі, через 140 років після першого поїзда, що прибув під рев натовпу та марш запрошеного оркестру до чернівецького вокзалу, пасажирський поїзд „Львів – Чернівці” все так само долає 280 кілометрів шляху за довгі 12 годин. Сніданком, як то було 1 вересня 1866 року, пасажирів вже не пригощають, проте можна добряче виспатись перед насиченим відкриттями днем.

(...) Та повернімося до шумного перону. Попереду — сам вокзал. Представницький, розкішний, як і личило столиці герцогства. Перші чернівецькі пасажирі прибували зовсім не до нього — первісна дерев’яна споруда двірця находилася на сучасній вул. Нікітіна.

Батьківщина "Сім-сорок"?

Будівництво залізничної гілки зі Львова через Ходорів та Станіславів велося такими шаленими темпами (в дві зміни!), що ці 267 не самих простих кілометрів — через мочари, гори та ліси — підкорилися за два роки. Роботами керував англієць Томас Брессей, що до того вже працював на залізницях Австралії та Канади. Зараз його завданням було з'єднати Балкани та Східну Європу.

Перші роки вокзал був не лише транспортним вузлом, а й своєрідним атракціоном для чернівчан, з обов'язковим оркестром, що проводжав цуг о сьомій годині сорок хвилин веселою та популярною мелодією (в книзі Василя Селезінки "Місто моєї любові" йдеться навіть про те, що „Сім-сорок” є чернівецькою мелодією, бо поїзд йшов з вокзалу о 7-40, його приходило проводити чимало народу, а оркестр на пероні грав різні мелодії. Ця, жвава і колоритна, запам'ятовувалася чернівчанам більш за все. Не знаю, правда це чи ні).

Залізниця за ті роки простягнулася до Новоселиці та Сучави, в місті створили навіть товариство „Буковинські місцеві залізниці”. Чернівчани подорожували до Відня, Ясс, Бухареста та Берліна. Поїзд потроху з екзотики перетворився на звичайний транспортний засіб. Виникла потреба в новому, більшому приміщенні вокзалу.

Продовження...

На ділянці, де потічок Клокучка болотами розливалася на своєму шляху до Прута, 16 вересня 1906 року урочисто закладають фундамент, а 30 листопада 1909 року вже відкривають вокзал-красень. В віденському стилі. Модерновий і модерний. Великий — він і тепер один з найбільших в Західній Україні. Двоповерховий. На бетонних опорах — бо ж на болоті, пам'ятаєте? (Я читала що вокзал спроектував чи то "батько" сецессії Отто Вагнер, чи його учень, а чи взагалі мій улюблений архітектор Юліан Захаревич. Що правда - не знаю, а як ви знаєте, то розкажіть, буду вдячна).

Зелений купол вокзалу помітно здалека: висота 20 метрів.

Напівоголена Ірида, богиня-вісниця, привітно махає рукою приїжджим з високого фронтона: мовляв, в нас тут гостей люблять, не дарма на гербі Чернівців – відчинена міська брама. Її почет, чотири янголятка (двоє з квітами, а інша пара – „стрілочники”, щоб було де шукати винних) теж налаштовані цілком дружелюбно.

Дивна справа: вокзал виглядає клоном міського театру, спроектованого віденськими майстрами Фельнером та Гельмером в 1902 році. Схожий купол. Теж жінка з факелом в оточенні пупті на головному фасаді. Збіг? Випадковість? Спланований задум?

З поїзда на... фіакр? Трамвай? Маршрутку?

Скоріше за все, пануюча мода на модерн вплинула на таку подібність двох важливих чернівецьких інституцій.

Модерн царює й в інтер'єрах, відновлених під час ремонту 1999 року. Вишуканий акорд білого та світло-зеленого кольорів доповнює позолота. Стіни вкривають рослинні орнаменти та маскарони зі стилізованими крильцями. Про нескінчений рух нагадують кадуцеї та стилізовані колеса.

Сьогодні головний чернівецький вокзал розташований поблизу центра міста, а в 1866 році ця місцевість була самісінькою околицею. Дорога до передмістя безжально підіймалася вгору, багаж не сприяв кілька-кілометровій прогулянці. Перед Чернівцями постала проблема громадського транспорту. На допомогу прийшли фіакри. Скажімо, в 1872 році нараховувалося 68 таких легких кінних екіпажів, чиї тарифи, маршрути та стоянки чітко регулювали постанови магістрату.

До речі, фіакри знову з'явилися в місті кілька років тому. Але поблизу вокзалу їх шукати дарма. І тоді, і зараз така прогулянка була не на кожний гаманець. Врятував ситуацію дешевий омнібус (трамвай з кінською тягою), як зараз рятують переповнені тролейбуси та маршрутки. Та фіакристи до конкурента поставилися по-капіталістичному, вдаючись навіть до закодування омнібусів камінням та обливання пасажирів багном з калюж. Край війни елітарного з демократичним поклав магістрат, ухваливши в 1906 році заборону на омнібуси: круті вуличні підйоми страшенно втомлювали коней. Рельєф такий. Коні не винні. Їх замінили трамваї.

Продовження...

Хоча перший же їх виїзд 3 червня 1897 року викликав і перше ДТП. Газета „Буковина” від 5 червня того ж року повідомляла:

"Вчера відбулася пробна їзда трамваю. В ринку від нього сполошилися коні капітана Гана і наїхали на бронзівника Абрагама Грінберга і его хлопця Нухима Гроса. Один від того має підбите око, другий скалічену руку. Взагалі люди мало пильнуються трамваю. Вчера якась пані мимо сигналів дзвінком підлізла під трамвай так, що не прийшло до нещастя. Машиніст затримав віз на місці, хоч їхав з гори. Але не завжди можна спускатися на силу гальми і на притомність машиніста тому не завадило би людям більше осторожності".

За місяць та ж газета в'їдливо відзначала, що :

"Електричний трамвай поче гумор черновецким мешканцям, бо не возить нікого, а тільки полошить коней та денервує людей своїм дзвоненєм".
Та чернівчани швидко звикли до нового транспортного засобу. Георг Дроздовський, австрійський поет та чернівецький патріот, згадував в своїй книзі „Тоді в Чернівцях і довкола”:

„Від станції «Фольксгартен» він (трамвай) їхав через усе місто аж до моста через Прут, мав колісь два класи, а влітку, в купальний сезон, переходив на відкриті вагони, в яких і на яких пасажири висіли гронами, що на відрізьку біля залізничного вокзалу було вельми небезпечно. (...) ми любили його, коли він весело видзвонював дорогою, а ввечері повертався у свій притулок біля Фольксгартена”.

Побачити старий чернівецький трамвай зараз вже навряд чи вдасться, а от Фольксгартен (парк ім. Т.Шевченка), будинок магістрату та масу інших старовинних будівель Чернівців — запросто.

Вокзал

Gruss aus Czernowitz

Neuer Hauptbahnhof

Вокзал

Grass aus Czernowitz

Вокзал

Größ aus Czernowitz - Hauptbahnhof
Sălutarî din Cernăuți - Gara principală

Вокзал

Gruß aus Czernowitz - Hauptbahnhof
Sălutări din Cernăuți - Gara principală

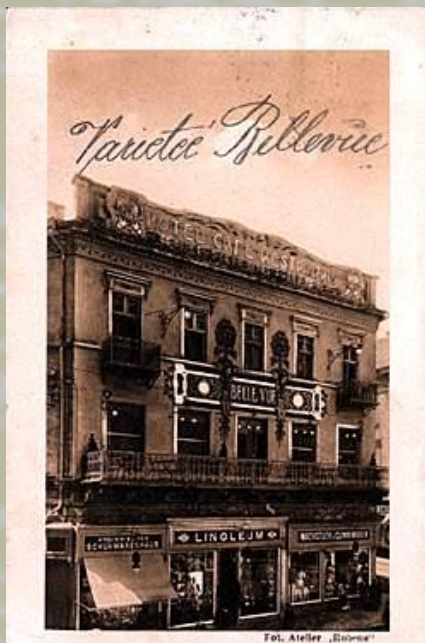
Вокзал

Вокзал

Центральна площа

Warenberg's Hotel Café, Restaurant „Bellevue“, Czernowitz.

Історична справка

Центральна - колишня Рінгпляц (площа ринку)

Центральна площа вперше згадана ще 1787 року. Вона нібито виникла завдяки вказівці австрійського цесаря Йосифа Другого, як торговельний майдан. 1847 року збудовано ратушу, яка донині вважають "серцем міста" і яка височить над всією старою його частиною. Так утворилася Рінгпляц, тобто Площа Ринок. На площі стояли торгові ряди і був ринок – звідси і назва площі.

На площі багато прекрасних неповторних будинків. Поруч з міською Ратушею, в самому центрі міста знаходиться будинок, який вражає навіть зовсім далеких від мистецтва та культури прибульців до столиці Буковинського краю – у 1900-1901рр. у місті зводять одну з найгарніших споруд всієї Австро-Угорської імперії: приміщення Дирекція Буковинської Ощадної каси (нині приміщення художнього музею). Серед оздоб фасаду виділяють мозаїчне панно-це 12 античних богів які символізували 12 коронованих провінцій Австро-Угорщини. С. Австрія зображена у вигляді дівчини в пурпуровій хламиді в центрі панно, а Буковину символізує юнак із конем.

Нижче у нинішньому корпусі КНТУ раніше розташовувався готель „Під чорним орлом”. Навпроти нього знаходився ще один готель „Золотий лев”. Із найстаріших будівель на площі залишився готель „Париж” (нині магазин „Товари для молоді”). Далі на розі вулиць Кобилянської та Центральної площі й нині милує око споруда колишньої кав'ярні „Габсбург” із інтер'єрами не гірше ніж у Відні чи Парижі. Зараз тут знаходиться відділення національного банку України. Навпроти кав'ярні ми можемо побачити будівлю колишнього готелю „Бель В'ю”, тобто „Прекрасний Вид” і справді з балкону цього готелю відкривається прекрасний вид на всю площу ринок, яка була улюбленим місцем зустрічей та прогулянок чернівчан, своєрідним „містом у місті”. Сьогодні Центральна площа не втратила своєї краси привабливості і залишається однією з найкращих площ у місті.

Продовження...

Центральна - колишня Рінгпляц (площа ринку)

Багату історію має ця площа. Кожен історичний період вносив зміни в її зовнішній вигляд. Змінювався режим – змінювались і пам'ятники, що стояли на цій площі.

Ще 1827 р. було встановлено пам'ятний знак Чесного Хреста (Пієта). Він простояв 90 років.

Румуни зняли Пієту 1918 року, а 1924 року поставили свій пам'ятник Унірі (Воз'єднання) на знак приєднання Буковини до Румунії.

1940 року його замінили радянською червоною зіркою, яку поставили на той самий постамент.

Після звільнення Чернівців від фашистів у 1944 був на цій площі встановлений обеліск. З 7 листопада 1951 року його замінили пам'ятник Леніну, який демонтовано у вересні 1991 року.

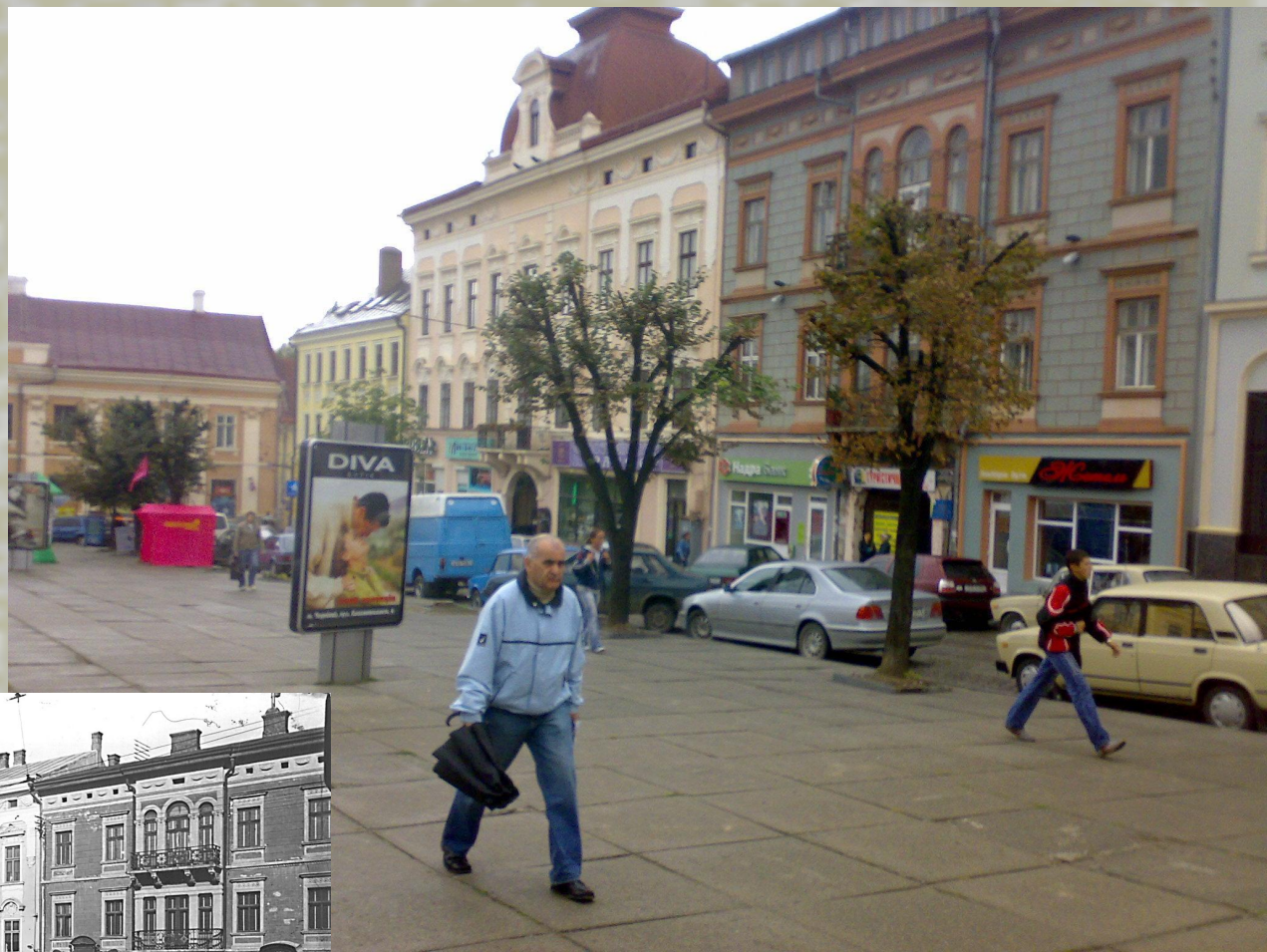
25 травня 1999 року на центральній площі був відкрити пам'ятник Т.Г. Шевченку

Центральна площа

Центральна площа

Централна площа

Централна площа

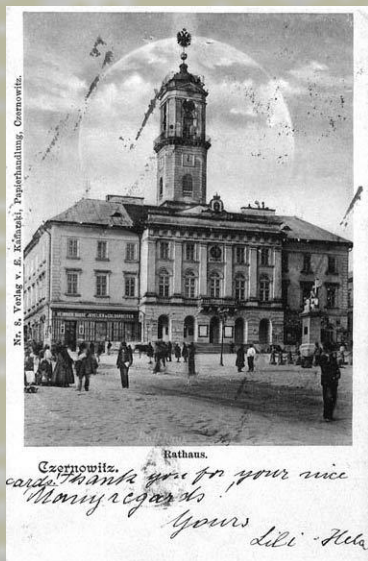
Центральна площа

Центральна площа

Ратуша

Історична справка

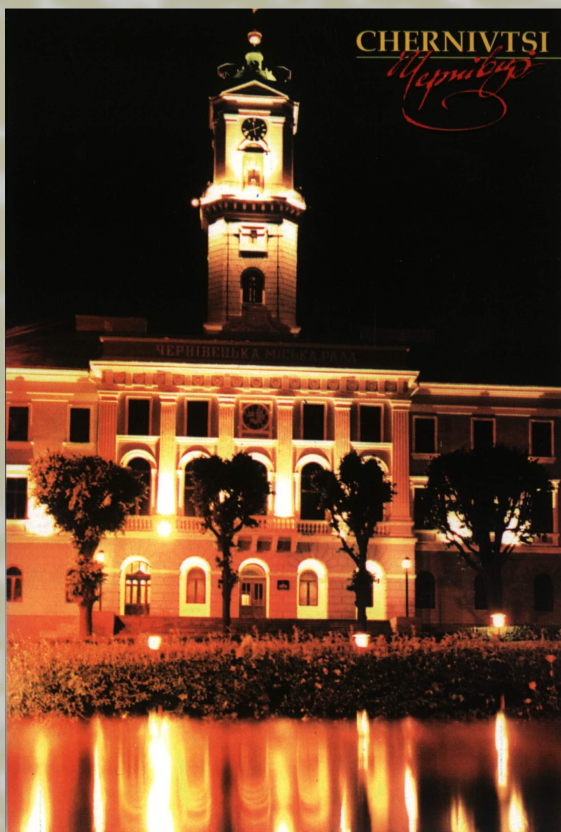
Ратуша

Ратуша

Ратуша

Nr. 8. Verlag v. E. Kafaraki, Papierhandlung, Czernowitz.

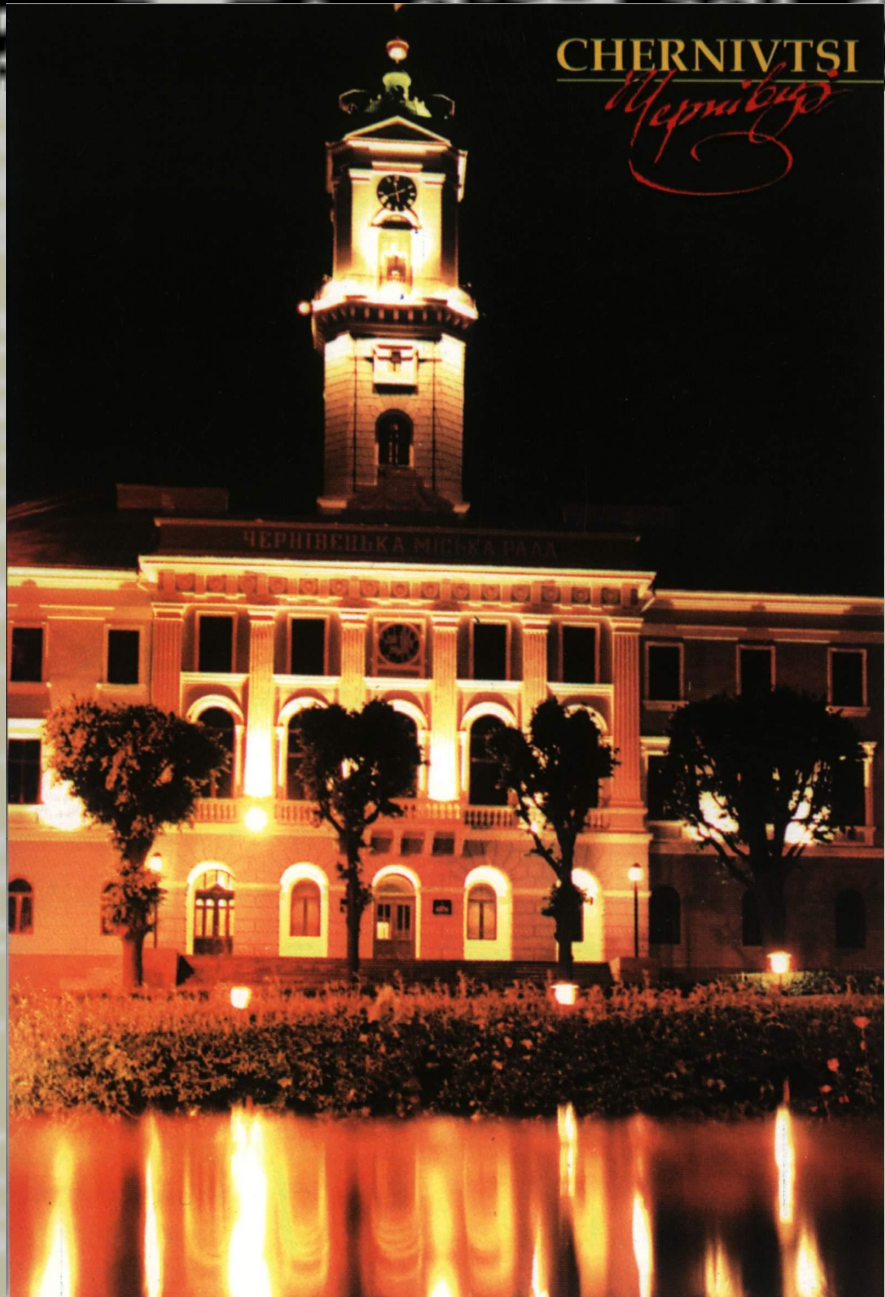
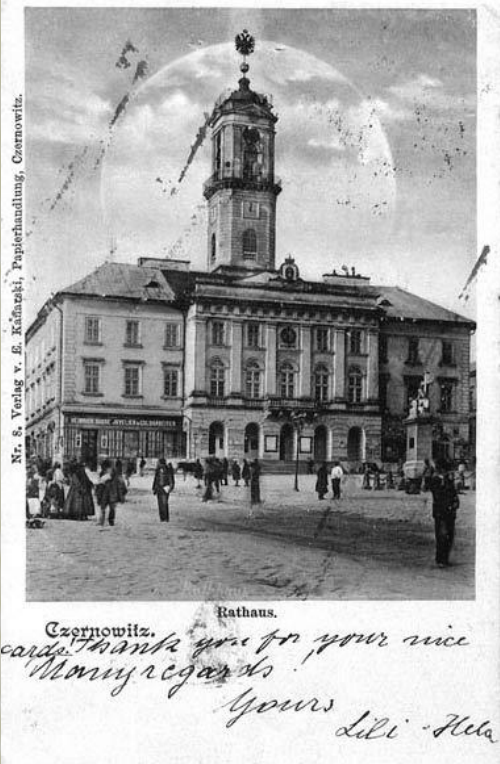
Czernowitz.

cards. Thank you for your nice
Many regards!

Yours
Lili-Hela

Ратуша

Ратуша

Ратуша

Ратуша

- Історія створення.
- Дещо з життя мідної пташки.
- Дещо про надмірність годинників, червоний прапор та користь снігу.
- Символізм символів.

Історія створення

Ще в 20-х роках XIX сторіччя вирішено було звести у Чернівцях гарну споруду для магістрату. Планували будівництво, щоправда, в зовсім іншому районі міста, на окраїні, над високим урвищем над Прутом. Та інженер Адольф Марін, німець з Калуша, розумів: місто буде розвиватися в протилежному, південному напрямку. Він 18 років доводив правоту своєї думки - і таки добився свого.

Рішення про будівництво прийняли в 1830 році.

Та мусило пройти ще 11 років, перш ніж 14 березня 1841р. Чернівецький магістрат підтвердив контракт, складений між доктором Христофом фон Петровичем і магістратом стосовно земельної ділянки N 298; що належала братам Христофу, Якобу і Петру фон Петровичам. Декретом від 24 квітня 1841 року за номером 7872 вона була куплена магістратом за 8000 флоринів для будівництва ратуші. 19 квітня 1843 року було закладено перший камінь у фундамент майбутнього магістрату. За старою традицією туди вклали кілька золотих монет і пергаментну грамоту з посланням до нащадків. І хоча зводили ратушу за типовим проектом, розробленим у Відні, та місце для будинку було вибрано ідеально.

За 4 роки в центрі бурхливо розвиваючихся Чернівців виросла ошатна споруда в стилі пізнього класицизму з високою баштою та внутрішнім подвір'ям. Спочатку магістрат мав бути двоповерховим, рішення про третій поверх з'явилося вже під час будівництва, у 1847-му році.

І з того часу споруда завжди використовувалась за своїм прямим призначенням: бачила чернівецька ратуша і австрійських урядників, і румунських окупантів, і російських чиновників. Зараз над нею майорить український синьо-жовтий прапор, а фасад прикрашає герб міста.

Дещо з життя мідної пташки

З старих поштівок відомо, що ратуша за часів своєї молодості була прикрашена величезним мідним двоголовим орлом, символом Австро-Угорської імперії. Ця покрита золотом "пташка" оселилася на даху відразу після зведення магістрату - у 1847-48 роках, і покинула своє "гніздо" лише у 1914р. Позолоту, яку змивали сніги та дощі, відновили під час реставрації споруди у 1903-му, а потім... Потім почалася Перша світова, під час якої місто тричі потрапляло до рук російських військ. 2 вересня 1914р. поспішно встановлений віце-губернатор Басарабської губернії Сергій Євреїнов наказує міському голові Баканчі зняти ворожу птаху (хоча й на російському гербі красувався подібний біологічний двоголовий нонсенс). Голова передає наказ пожежникам, а ті... беруть і саботують розпорядження ворожої влади. Але чинять розважливо: замість зняти орла вони лише обгорнули його російським триколомором.
Хитро!

Рокіровки влади в місті продовжуються: австріяки знімають чужий прапор, а потім і самі знімаються з ледь-ледь насиджених місць у Чернівцях: сюди знову входять росіяни. Ті ж самі пожежники отримують той самий наказ: орла необхідно зняти. На допомогу ленивим вогнеборцям приходиться страшенний холод: де це чувано працювати на такому морозі?

Російська влада наймає якогось архітектора, який демонтує орла та перевозить його до дирекції поліції краю як цінний трофей. Та вивезти пернатого з міста не судилося: Чернівці знову оточили австрійські війська, за спішним збиранням манаток росіяни й не помітили, як все ті ж браві чернівецькі пожежники викрали з поліції орла і перевезли на зберігання в приміщення пожежної команди.

Коли австрійська влада знову закріпилася в місті, пожежники відразу похвалилися своїм подвигом. Першим рішенням відновленого магістрату було відновлення "орлиного гнізда" на дахівці вежі, а ще - виготовити дерев'яну копію птахи.

Традиція робити буквально липових орлів зародилася у Відні. Таким чином у військову пору в Австро-Угорщині збирали додаткові кошти на благодійництво: людина могла купити цвяхи, які забивали в дерев'яного орла, тим самим допомігши сиротам та вдовам.

Орла бучно встановили на попередньому місці лише 16 червня 1916 року. Та ненадовго: російські війська втретє захопили місто і вивезли-таки трофейну птаху до своєї країни. А її дерев'яна копія помандрувала з австрійським військом аж до Праги...

Дещо про надмірність годинників, червоний прапор та користь снігу.

Ще одна цікава особливість чернівецької ратуші: на ній розміщено відразу два годинника. Один показує час на ратушній вежі, а інший, подарунок міського голови Антона Кохановського (1817-1906), встановлено на фронтоні будівлі.

Цей годинник, циферблат якого світився вночі, мер замовив у Празі і презентував улюбленому місту під час свого повторного обрання на пост бургомістра. До речі, А.Кохановський, справжній "батько міста" з 1866 року, очолював буковинський край найдовше в історії: загалом 26 років. А депутатом міської ради він був протягом 42 років - унікальний випадок в історії! За його управління в місті звели прегарний театр, електростанцію, великий будинок для сейму, запустили трамвай, забрукували вулиці. А у віці 88 років А.Кохановський сам попросив звільнити його від обов'язків міського голови - через поважний вік.

50-метрова башта ратуші розташувалася на не на жарт глибокому фундаменті: 6 метрів. Адже ратуші, "візитки" європейських міст, будували на віки. Ця споруда виконувала не лише представницьку, а й цілком нагальну функцію - використовувалася як пожежна каланча. На балкончику, звідки відкривався чудовий вид на все місто і аж за Прут, цілодобово чергував пожежник. І якщо раптом траплялося лихо, він вивішував червоний прапор, а вночі запалював ліхтар з того боку, де горіло. Таким чином люди визнавали, в який біг бігти гасити полум'я.

Якось під час сильного морозу пожежник, що був напідпитку, чи то закуняв, чи то підсковзнувся і впав з високого балкону. На щастя невдахи, свіжовипавший сніг створив на даху ратуші м'яку - не м'яку, але цілком придатну "подушку" для летуна. Пожежник, занурившись в білі кучугури, навіть не зламав собі жодного пальця.

Символізм символів

Можна сміливо стверджувати, що 12 листопада 2004 року у місті над Прутом народилася нова традиція: рівно о 12 годині пополудні на балкончик під годинником на ратушній вежі виходить трубач в народному строї - і на всі чотири сторони світу сповіщає, що "Там, на тому боці, там живе Марічка..."

Послухати безсмертну мелодію Сабадаша збирається чималий натовп чернівчан та гостей міста. Це досить символічно. Адже саме звідси, з балкона ратуші, колись промовляли до громадян трьома мовами працівники магістрату, інформуючи про події у світі та місті. До речі, влаштуватися на роботу поліцейського не знаючи принаймні трьох мов у Чернівцях зламу XIX-XX століть було абсолютно неможливо! Столиця Буковини, розташована на перетині Сходу та Заходу, Півночі та Півдня, завжди відрізнялася незвичною толерантністю та мультикультурністю.

Дім-Корабель

Історична справка

Дім-Корабель

- Візитка міста #2.
- Отже, легенда.
- А тепер - легендарні факти.

Візитка міста #2.

На всіх парах - назустріч дорожньому руху. 17.11.04. Прапори Ющенко - знаки епохи.

Маємо ратушу, театр, університет і масу храмів. Для повної краси місту не вистачає... Правильно: моря! Ну, і порта. І кораблів, так. Прут настільки мілкий, де тут з'явитися лайнерам? А проте корабель у Чернівцях є. І який! Більше ста років пливе, розрізаючи хвилі двох вулиць (одна вгору, друга вниз), носом на костел, кормою на вокзал десь далеко внизу. Море машин (куточок на перетині вулиць Головної та Шолом-Алейхема надзвичайно жвавий), хвилі людей, білі барашки відомої всім чернівчанам легенди...

Отже, легенда.

Варіант №1. Жили-були в Австро-Угорщині два брати, щиро закохані в море. Один став відомим капітаном і водив кораблі по всьому світу, а другий став успішним фінансистом. Коли брати, що так і не завели сімей і не мали дітей, вийшли на пенсію, вони вирішили оселитися разом в неймовірному, вартому їх будинку - будинку-кораблю ("шіфа" - спотворене німецьке слово das Schiff. Я все-таки за освітою вчитель англійської, тому британський варіант - "ship" - мені зрозуміліший).

Довго брати мандрували імперією в пошуках потрібного унікального місця - і нарешті знайшли його в Чернівцях. Невдовзі на перетині двох вулиць виріс дім-лайнер, що не належав жодному архітектурному стилю. Він і не мусив: головною для братів була форма. А еkleктика... Між іншим, досить гарно вийшло.

Висока вежа-ліхтарик, прикрашена колись вітражами - мачта. На носовій частині - голова лева, царя звірів, а ще - грифони, алегорія зірковості, такої необхідної в морі. Про водну стихію нагадують ще й дельфіни та водорості.

Злам XIX-XX століть характерний любов'ю до таких "водяних знаків" (згадайте Будинок з химерами у Києві чи кам'янецький Палац Піонерів). Сухопутний лев парадоксально став наймокрішим жителем шіфи - з левячого зеву лилася у чашу фонтанчика чиста питна вода.

Брати мешкали на другому поверсі, де на площадці над вулицею були два містки, два штурвали та два рулі. Певно, ще живі в місті ті, хто пам'ятає (серед них і відомий краєзнавець Іван Снігур), як щоранку дідусі виходили на фіззарядку, а у свята вдягали парадну форму і ставали до штурвалів (тут трохи нестиківка в легенді, варіант №2 її пояснює краще).

Варіант №2. Все те саме, але брати обидва були капітанами.

Варіант №3. Взагалі не легендарний. Бо це правда: кажуть, поруч просто знаходилась популярна корчма "Zum Goldenen Schiff" ("Під золотим кораблем"), а будинок з'явився вже пізніше, в останні роки XIX сторіччя.

А тепер - легендарні факти.

Місце перетину доріг приваблює торговців. Ще б пак: тут ніколи не переведеться рідка риба клієнт. До побудови шіфи цей участок був весь заставлений ятками. Легендарним капітанам довелось заплатити грубі гроші відкупних лоточникам. Напевно, немало дісталось й невідомим архітекторам: будинок зведено дуже вдало, не відчувається різкої зміни рельєфу під ним. Безім'яний для історії єврей-коваль з вулиці Шептицького виконав гарну залізну огорожу та поруччя. А постійний двір напроти як працював до шіфи, так і функціонував при ній.

Місце швидко стало дуже популярним, портрети шіфи входили до всіх наборів листівок. А ще колись поруч був гарний сквер зі скульптурами, улюблене місце зустрічей чернівчан. Там було так чисто, що багато хто не відмовляв собі у задоволенні пройтися по траві босоніж. Ще одним сусідом дома-корабля була румунська будка торговців нафтою.

За совєтів лева помістили в клітку з цегли: на такому гарному місті влаштували рекламний щит. Містки зруйнували, штурвали знищили, залізні світильники відкрили. Чи є в українській мові термін "кораблекрушение"? Через кого лев постраждав, завдяки тому й звільнився: до сторіччя з дня народження Леніна у 1970 році щити зняли, до дивом збереженого левячого язика знову підвели воду: знову тут можна було напиться в спеку. До речі, за Румунії це місце було єдиним у місті, де можна було попити безкоштовно. ...Ось такий архітектурно-географічний парадокс: сухопутний корабель, візитка Чернівців, поруч з яким і сьогодні гамірно та жваво.

Використано матеріали книги "Місто моєї любові" Василя Селезінки.

Дім-Корабель

Дім-Корабель

Чернівецький Олімп

Історична справка

Чернівецький Олімп

Чернівецький Олімп

Чернівецький Олімп

Чернівецький Олімп

Чернівецький Олімп

- Чернівецький Олімп.
- Про музей. Коротко.
- Скарби "Української книги".
- Докладно: Олімп на фасаді.

Чернівецький Олімп.

Поруч з міською Ратушею, в самому центрі міста знаходиться будинок, який вражає навіть зовсім далеких від мистецтва та культури прибульців до столиці Буковинського краю. І нехай досередини, в зали Художнього музею чи моєї улюбленої книгарні "Українська книга" зайде не кожен, проте кожен підніме голову і спробує роздивитись розкішну фреску, що прикрашає цей ошатний будинок.

Історія створення. Дуже коротко.

У 1900-1901рр. у місті зводять одну з найгарніших споруд всієї Австро-Угорської імперії: приміщення дирекції ощадного банку в стилі віденської сецесії. "Bukowiner Sparkass" зводив Хьюберт Гесснер, учень батька сецесії Отто Вагнера.

Доктор філософії, знавець архітектури Бо Ларссон, що проводив дослідження "Архітектурна і культурна спадщина як ресурс для міського планування і розвитку в західноукраїнських і молдовських містах", недаремно відносить цю споруду до найбільш важливих індивідуальних архітектурних пам'яток Чернівців у європейському контексті. Багато хто впевнений - і не безпідставно - що споруди, рівній Ощадному банку, не було у всій тодішній імперії.

Чернівчани дуже полюбляли персонажів античної міфології в якості кам'яних прикрас для своїх будинків, і Ощадний банк не є винятком. Вже на карнизі помічаємо дві скульптури: праворуч богиня піднесення кохання Афродіта-Уранія з кужелем у лівій руці (її ототожнювали з старшою з мойр, богинь людської долі), ліворуч - огрядна богиня родючості Деметра з кошиком плодів у руках.

Будинок прикрашає фриз у вигляді мальовничо розкиданого листя, що колись було вкрите позолотою. Головний вхід стережуть два орла.

Про музей. Коротко.

Обласний художній музей відкрився в столиці Буковини у 1988р. - спочатку у приміщенні святодухівського катедрального собору. Нарешті місто мало хоч якийсь притулок для художніх скарбів краю, що до того квартирантами тіснилися у залах краєзнавчого музею на вул.Кобилянської. Перша виставка запрацювала вже у листопаді 1988-го, але невдовзі по тому храм було повернено релігійній громаді, тож музей опинився на тодішній вулиці Жуковського (нині Й.Главки) в колишньому готелі обкому партії. Площі приміщення були замалі для нормальної експозиції, і 1991 року музейники знову пакували наповнені художнім скарбом чемодани: переселення! Цього разу музей відкрився у стінах, які дійсно гідні музею. Що не кажи, а гарненьке приміщення свого часу облюблював для себе морально застарілий на 1991 рік міський комітет компартії.

За інформацією з газети "Доба", збірка художнього музею нині складається з творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва й охоплює період з XVII по XX століття, налічуючи майже 8,5 тисячі музейних предметів. Найбільша за чисельністю група експонатів — це твори образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура. Значними є колекції художніх тканин та писанок, творів з дерева, кераміки, металу, шкіри.

Більшість експонатів потребують реставрації, і хоча у місті є чудові спеціалісти, немає власної реставраційної майстерні. Працівники музею згадують, як отримали з краєзнавчого музею портрети, просто намотані на вал. Дуже часто ідентифікувати зображеного дається лише після годин копіткої праці (портрети митрополита Євгена Гакмана, цісаря Франца-Йосифа, королеви Марії Терезії). Через брак коштів мляво поповнюється музейна колекція, доводиться розраховувати лише на меценатів та благодійників, котрі час від часу передають щось на збереження у музей зі своїх домашніх запасів.

В музеї регулярно проводяться виставки, часом приїздять не зовсім художні воскові фігури царів та маніяків - заклад мусить якимось заробляти. Навіть якщо живопис Буковини вас цікавить не надто сильно, до музею варто прийти подивитися на збережені більш як сторічні інтер'єри, вітражі, сходові клітки, стелю. Гарно тут.

Скарби "Української книги".

Я дуже, ДУЖЕ люблю цей магазин на першому поверсі будівлі! Ще не було й разу, щоб я вийшов звідти без покупок: в Кам'янці знайти українську книжку важче, аніж діамантове кільце на вулиці.

А ще при чудовій "Українській книзі" вже кілька років працює Fedirko Galleri. Площа галереї відомого епатажного художника незначна: трохи більше за 11 кв. метрів, але тут завжди цікаво. Ще й вхід абсолютно безкоштовний. Тут Федірко виставляв свою сенсаційну знахідку: невідомі роботи К. Малевича. Тут експонуються фотографії та графічні роботи. Тут відчуваєш себе в Європі.

А на стіні біля входу до книгарні на один з'явився "Пам'ятник невідомому чернівчанину" - може, єдиний в світі пересувний монумент (на ніч його знімають і закривають у книгарні). Циліндр та плащ чорного кольору, а ще тростина, які неначе хтось забув, прогулюючись центром міста - лаконічно. Якщо розкрити дверцята плащу, там, де серце, побачимо дзеркало. Символічно. :)

Докладно: Олімп на фасаді.

Окрасу споруди, майолікове панно, створив у 1904р. художник І.Лано. Митець лишив свій автограф на власному шедеврї: зліва внизу біля третїх дверей.

Ця міфологічна композиція уособлює паралель між Римською та Австро-Угорською імперіями часів цісаря Франца Йосифа. У образах 12 богів Олімпу зображено 12 найважливіших провінцій імперії, які уособлювали її суть. Функції богів переплітаються з особливостями регіонів, які вони символізують.

Дослідники вважають, що навіть розташування небожителів на панно групами має смислове значення, вже не кажучи про те, що є втіленням основного принципу модерну: динамічної рівноваги.

Лворуч від центру під покровом крил імперського орла - найголовніші боги: Юпітер та Юнона. Оранжева тога бога-сонця (його друге ім'я Лютецій, що значить "випромінювач світла") відразу фокусує на ньому увагу глядачів. Золотий лавровий вінок у руці символізує перемогу і славу, а забитий у землю меч - мир. Юпітер уособлює ерцгерцогство Верхня Австрія зі столицею Лінц.

Його дружина носить білий одяг і є покровителькою успіху. Плющ у руці Юнони символізує єдність всіх провінцій, а вона сама - ерцгерцогство Нижня Австрія зі столичним Віднем.

(Так вважає В.Стефанова, а я заперечу: чому ж тоді в Юнони на грудях буковинський герб?)

Лворуч від царів Олімпу - ще три божества, що теж репрезентують австрійські землі. З синім плащем - оголена, але войовнича Міневра з крилатою Вікторією-перемогою (герцогство Штирія, де високо розвинуте зброярське ремесло), засмаглий Аполон у вигляді атлета-спартанця Гіацинта з кривавою раною на тім'ї, що став жертвою підступного Зефіру. В руках у нього ліра (герцогство Зальцбург, батьківщина Моцарта). Художник звернувся до першої опери геніального зальцбуржця: "Аполон і Гіацинт", щоб створити алегоричні паралелі Аполон-Зефір та Моцарт-Сальєрі. На правій скроні Аполона сяє яскрава зірка - символ геніальності. У перерині місячного кольору - богиня лісів та мисливста Діана (герцогство Каринтія, значна частина якого розатшована у східних Альпах з багатою фауною та флорою).

Продовження...

Пелерина Діани - своєрідна театральна завіса, вкрита блакитними сувір'ями, що названі іменами міфічних мисливців. Завершається пелерина камином, де послідовно чергуються зображення сови та шкури їжака (на кожну сову аж три їжака). Діана, можливо, найбільш філософськи-насичений образ. Біля неї, Аполона та Міневри - земна куля, натяк на всеосяжність їх панування.

У центрі панно - дві богині, що мають стосунок і до олімпійців, і до людей. Це - уособлення провінцій Центральної Європи на окупованих територіях. З порцеляновим глечиком стоїть легкозбрана богиня вічної юності Ювента, втілення розмаїтості та багатограності Богемії. Вчені до цієї пори не зрозуміли, чому верхня частина обличчя Ювенти темна, а нижня світла. А от у горщику, певно, цілюща мінеральна вода з Карлових Вар, де здавна виготовляли ще й порцеляну.

Поруч - золотокоса Венера (герцогство Сілезія) в майже невагомих, вкритих морською піною шатах та з кужілем - символом появи нового життя як апофеозу кохання - в руці. Польки здавна славилися вродою та вмінням гарно ткати.

Праворуч - група з трьох постатей, що втілюють сусідні три морські провінції на східному узбережжі Адріатики. Бог вина Бахус (королівство Далмація) неодмінно з'явився б в цьому регіоні з його частими опадами та м'яким кліматом, що сприяють врожаям винограду. Бахус стоїть босоніж у зеленово-блакитному вбранні, з ніжним обличчям на тлі великого пальмового листа.

У пурпурній багатій тозі та сандалях - чорнявий покровитель торгівлі Меркурій (Трієст, портове місто та торговий центр) з чарівним жезлом-кадуцеєм.

Праворуч - найвіддаленіші аграрні провінції, наша Батьківщина: у вінку з колосся і з снопом в руці стоїть богиня родючості та хліборобства Церера (королівство Галичини та Лодомерії та герцогство Краківське). Нарешті - Буковина (за версією В. Стефанової. Я вже писала: Буковинський герб на грудях в Юнони. Не все так просто з фрескою). - трудолюбивий бог вогню та ковальства, неперевершений художник та покровитель зодчества і гончарства Вулкан. Туніка з козячої шкури свідчить не про бідність, а про те, що Вулкан знаходиться під егідою Юпітера. Буковина та Галичина відправляли до Австрії велику рогату худобу, коней, Галичина ще й хліб. Ось чому Церера та Вулкан ведуть до Юпітера білого коня, грива якого заплетена в колоски (саме білих тварин приносили колось у жертву верховним богам).

Продовження...

Між Трієстом та Далмацією було графство Істрія, яке уособлює богиня-вісниця Ірида з крильцями на голові.

Боги зображені не канонічно, іноді з новими атрибутами (кужіль чи плющ). До того ж, провінцій було 17, а автору прийшлося обмежитись 12-ма - за кількістю богів олімпу. Художник дозволив собі замінити декілька головних богів на другорядних: замість войовничого Марса з'явилась Ювента, на місці Нептуна - улюбленець народу Бахус, місце богині культового вогню та домівки Вести зайняла метка Ірида.

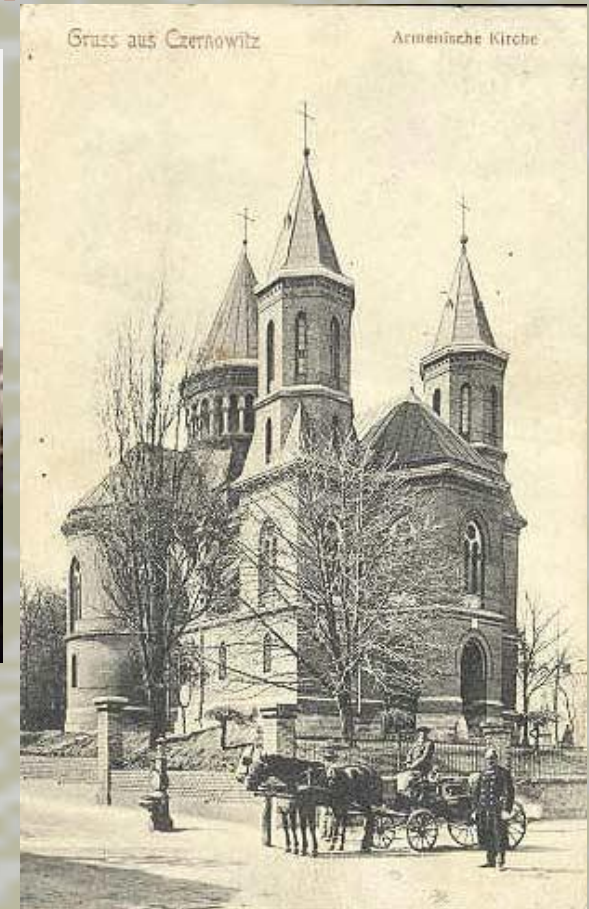
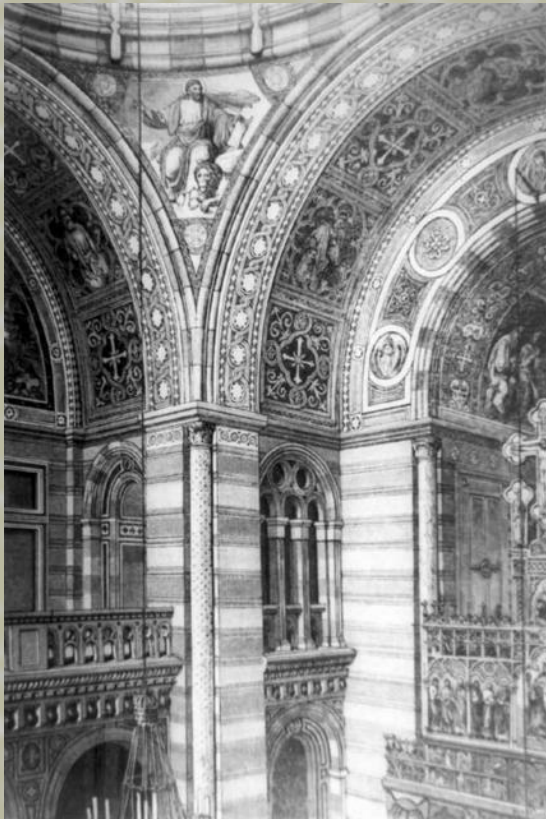
Панно відповідає головним принципам сецесії - поєднує декоративну умовність орнаментованого килимового тла з натуральністю постатей богів, їх силуетність, асоціативне трактування простору, використання золотих плям (що, кажуть, сяють лише 14 хвилин опівдні) для підкреслення контрасту між реальним та умовним.

На жаль, про автора панно, І.Лано, відомо замало: він після війни мешкав у Франції, навіть приїжджав у Чернівці сфотографувати панно, бо начебто під час війни загубився його ескіз.

Використано матеріали книги "Місто моєї любові" Василя Селезінки та оповіді Валентини Стефанової.

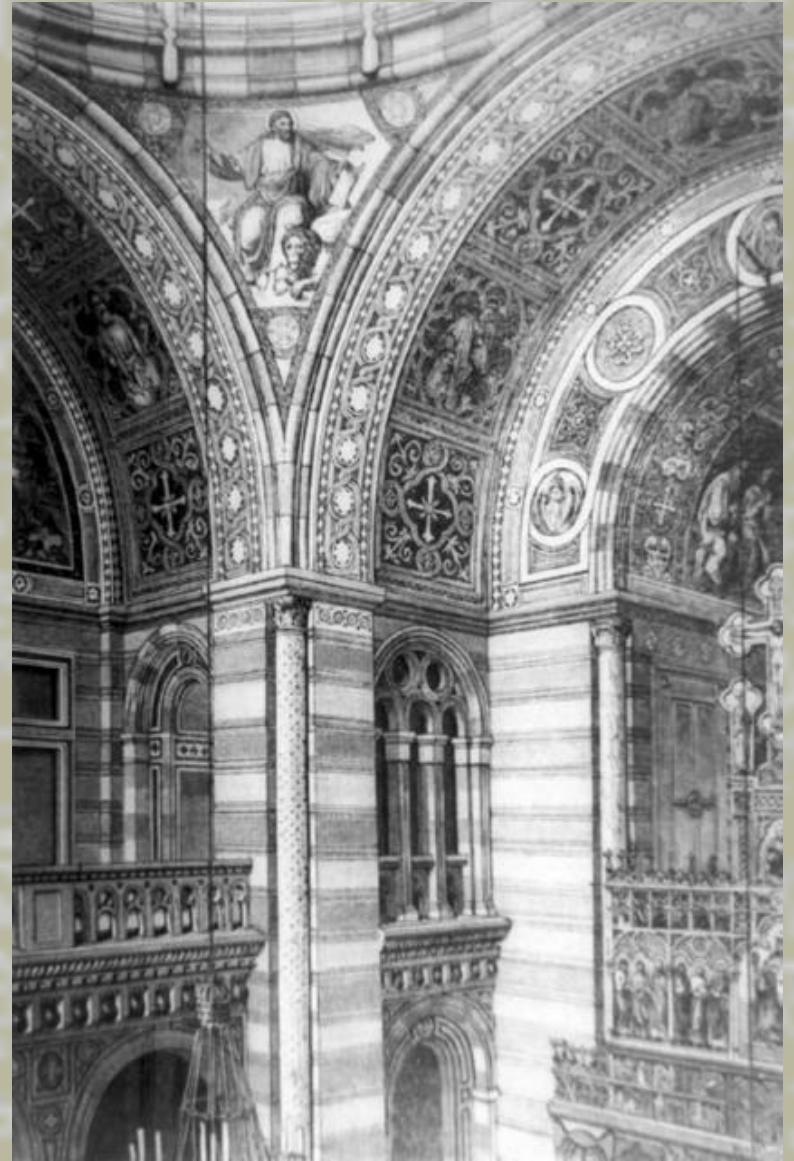
Вірменська церква

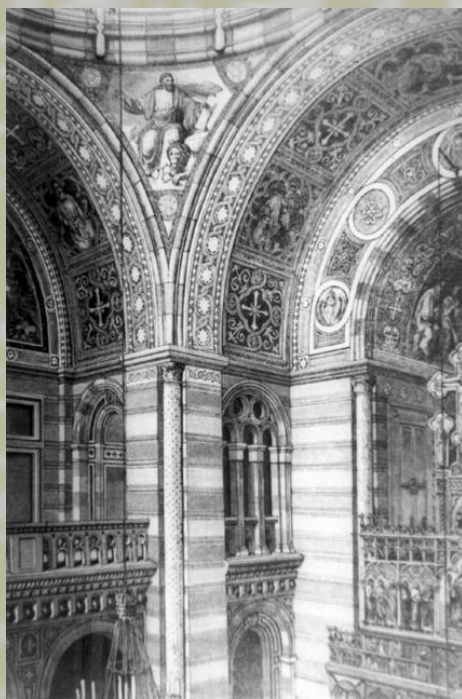
Історична справка

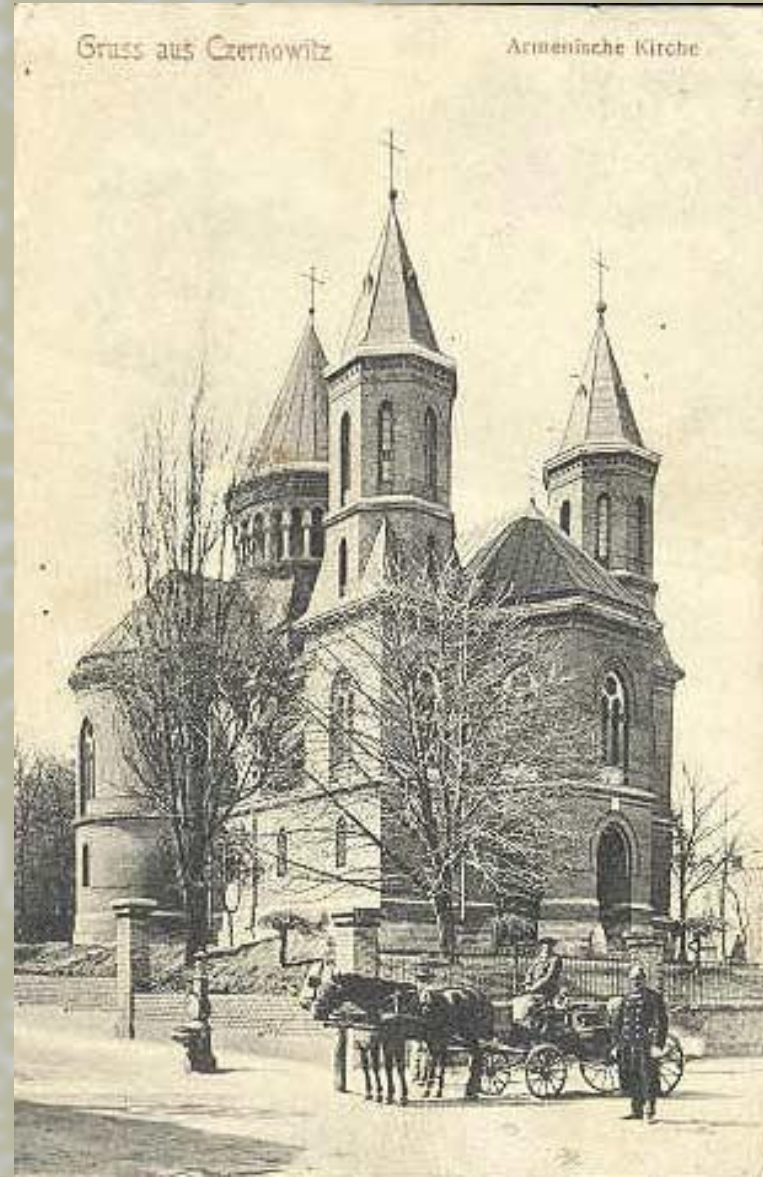
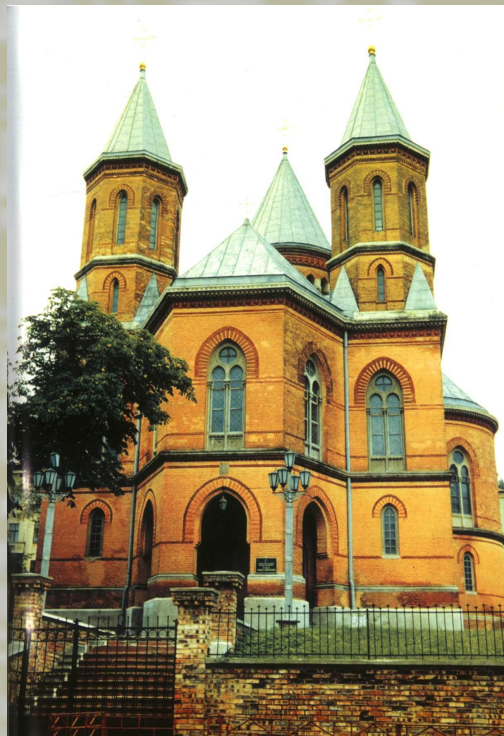
Вірменська церква

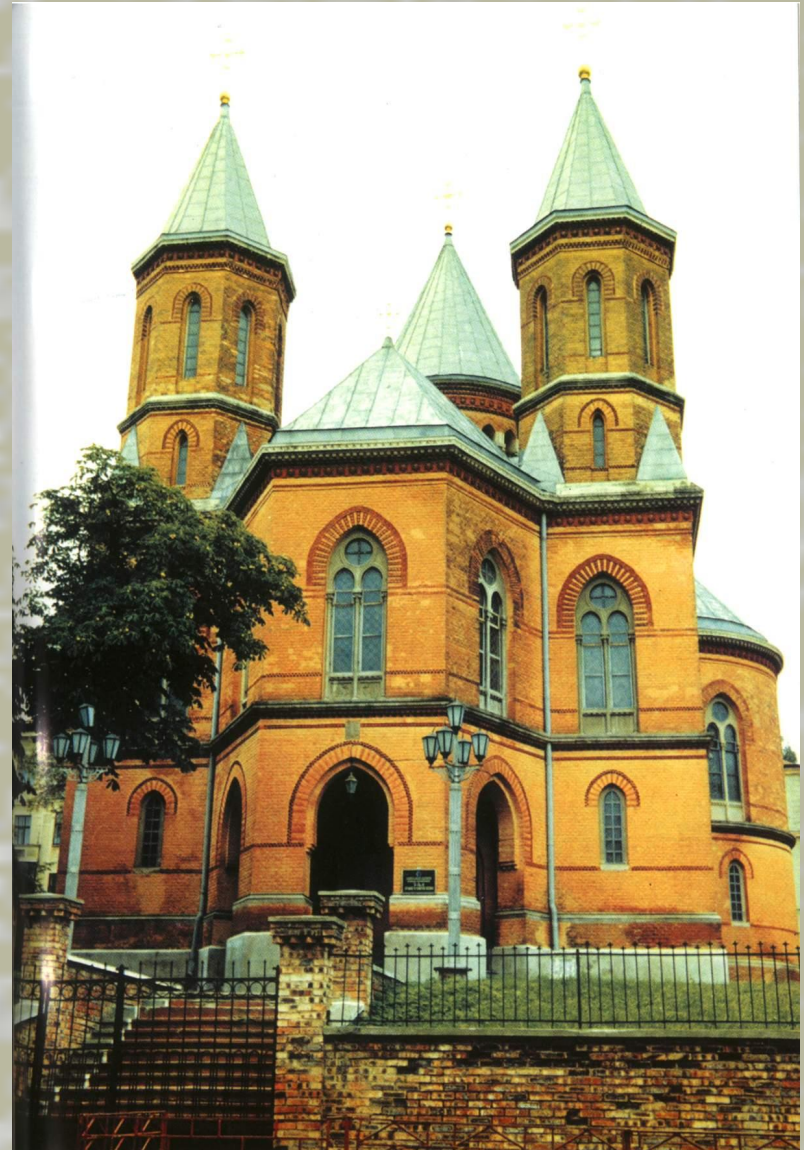
Вірменська церква

Вірменська церква

Вірменська церква

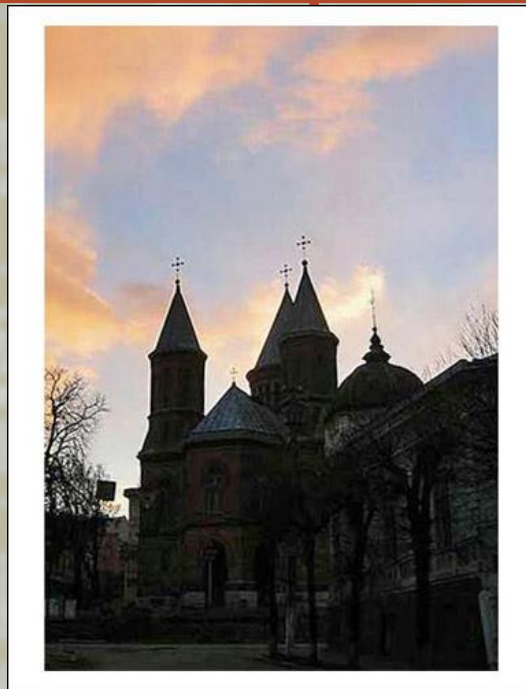

Вірменська церква

- Робота Главки. Не Резиденція (Загадка для краєзнавців)
- Вірмени? Звідки?
- І що було далі?
- XX століття: історія хвороби.

Робота Главки. Не Резиденція (Загадка для краєзнавців)

Тепле січневе надвечір'я.

Вже згадувалась конкуренція релігійних громад Чернівців, що обернулася надзвичайною строкатістю та мальовничістю збережених святинь католиків, православних, іудеїв тощо. Зараз придивимось уважніше до вірменської церкви, що переховується від чужого ока лише кварталом нижче Herrengasse (вулиці Кобилянської), на вулиці з врадуваною наперед назвою Вірменська.

Вірмени? Звідки?

За часів правління Ізяслава вірмени допомагали князю у війні, за що отримали дозвіл селитися на території Київської Русі.

На Буковині найперші вірменські емігранти з'явилися, кажуть вчені, ще в 60-70-х роках XIVст. Це були заможні вихідці з Кілікійського царства, останньої незалежної вірменської держави середньовіччя, яка була захоплена мамелюками. Купці йшли на Захід по торгових шляхах. Молдавський шлях - від Криму і до Кам'янця - привів їх до Пруту. У кондаці (вірчій грамоті) католікоса Теодороса II від 13 серпня 1388р. серед інших згадуються вірменські парафії на Буковині: у Сіреті та Сучаві. А у 1401р. господарська столиця стає центром окремої самостійної вірменської єпархії. Хоча в самих Чернівцях вірмени з'явилися лише в XIXст.

У 1820р. у Чернівцях проживала 31 вірменська католицька родина. Спочатку свого храму не було, один з громади, Яків Шимонович, встановив у костелі великий образ Григора Просвітителя - щоб, як відзначав Садок Баронч, автор "Нарису вірменської історії" (1869, Тернопіль), "бодай вигляд зображення цього святого скріплював дух вірменської громади". 1833-го під час візиту до Чернівців вірмено-католицького архієпископа Самуеля Стефановича громада просила надіслати вірменського духівника. Склавши список парафіян, архієпископ звернувся до цісаря. Прохання громади задовольнили лише 4 грудня 1836р., душпастирем настановлено Целестина Доросевича, колишнього кутського вікарія.

І що було далі?

Служба початково відправлялася у костелі. Наступний пробощ - Флоріян Мітульський - був місіонером із Сучави. Парафія зростала, до неї належало 51 село та 600 прихожан. Потрібен був храм. Для його спорудження у 1865р. створили комітет, який видрукували в Відні відозву двома мовами (вірменська та французька) до вірмен в усьому світі з проханням про допомогу. До комітету ввійшли найавторитетніші члени вірменської громади: перший бургомістр Яків Петрович, Людвик Мікулі - брат відомого музиканта Кароля Мікулі, інші.

Та грошей катастрофічно не вистачало. Громада - 985 осіб - дала, що могла. Великі внески зробили поміщики. Граф Сангушко вніс свою скромну лепту. В списку жертводавців першим номером йде сам цісар Франц Йосиф (1000 крон).

А дружина правителя імперії і від себе додала ще 100 крон. Так церква отримала вінценосного патрона.

Все одно грошей не вистачало. Створили лотерею, та білети розходилися мляво. Час йшов. У 1869р. на будівельному майданчику, подарованому вірменам Чернівцями, заклали наріжний камінь. Ділянка, до речі, була не дуже, похила та мала, громада змушена була докупити ще невеликий участок.

Збереглося листування, в якому бургомістр Антон Кохановський писав до міністерства культів у Відні про те, що з проектом храму можна ознайомитися у Відні ж у архітектора Йосифа Главки, молодого (37 років), та вже визнаного генія. Проект довелося змінити: занадто він був дорогий. Середню вежу зробили нижчою, не такою імпозантною, як на плані. На двох бічних вежах не з'явилися відкриті галереї навколо. Дах мав бути покритий черепицею за зразком Чернівецького університету.

Вірменська громада таки освятила диво-храм Петра і Павла 9 жовтня 1875р.

Перший чернівецький бургомістр свого дітища побачити не встиг - помер.

Іронія долі: поки храм ріс, вмирала вірменська громада. Тому в освяченій святині правили по черзі з вірменами ще й римо-католики.

XX століття: історія хвороби.

Храм в плані - латинський хрест: основна нава та дві бокових. Дві високі вежі - справжня окраса споруди. Колись перед святинєю стояли статуї апостолів Петра та Павла, які вже за советів десь зникли: лишилися тільки постаменти. Тут з'єднано романський стиль, готику та традиції вірменської архітектури, тут чудова акустика - і тому з самого початку в святині проводились концерти: колись церковного співу, органної музики зараз. Там дуже вишуканий інтер'єр - і я все ще його не бачила (унікальний випадок, адже я була в усіх церквах середмістя). Вірменський храм виконував своє призначення: він став місцем національного і родинного згуртування для відірваних від батьківщини вірмен. При храмі була створена вірменська бурса, яка розташовувалася навпроти церкви.

6 лютого 1901р. крайовий інженер Легруш виконав технічний опис святині: необхідний ремонт. Ремонт провели. Ще висновок інженера: за 26 років орган святині став занадто старим - замінити! Замінили.

Вірменська громада Чернівців, а з нею і храм проіснували до другого приходу радянської влади у 44-му. Тоді були заарештовані практично всі заможні чи просто освічені вірмени, які попередньо не встигли чи не захотіли покинути край. Після масової еміграції та арештів Петропавлівська церква втратила майже всіх своїх прихожан. Останній настоятель Лукасевич десь приблизно 1946-го виїхав чи то до Сучави, чи до Бухареста. До речі, він був братом винахідника гасової лампи.

Після цього більшовицька влада закрила храм, і на довгі десятиліття унікальна архітектурна пам'ятка була перетворена на склад. А серед обивателів розпустили плітку, буцімто в цій церкві повісився священик і там ніколи не правилася служба. Легенда, як не дивно, прижилася.

Після десятиліть варварства і нескінченної реставрації храм у 1992р. нарешті набув гідного вигляду: у відродженій органній залі знову зазвучали звуки музики. Біля храму встановили скульптуру "Ангел милосердя" скульптура Володимира Гамалія.

Використано матеріали книги "Місто моєї любові" Василя Селезінки та статті Ігоря Чеховського.

Мене звать

Тудан Станіслав

Мені 12 років
Я навчаюсь в школі № 41
в 7 класі

Мої захоплення: комп'ютер (за комп'ютером працюю з 6 років), футбол, великий теніс.

Моя презентація називається **“Обличчя старого міста”**. В ній я хотів показати, як виглядали найбільш відомі площі, будинки, пам'ятники нашого міста 100 років назад і який вигляд вони мають тепер; розказати про них деякі найбільш цікаві історичні факти або легенди.

